Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулсаг!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1995 НОЯБРИИН 11
Намарай hүүл улаан нохой
hарын 19
СУББОТО
гарагай 7
№214 (19307)
Газетын сэн Хэлсээтэ.

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

ТҮБИДЭ ГАНСАХАН ТҮРЭЛ ТЕАТРНИ

1975 ондо Алас-Дурна зүгэй искусствын дээдэ [illegible] бидэ, 20 гаран хүбүүд, басагад, дүүргэжэ [illegible] бэлэйбди. Маанадай урда тээ 1969 ондо [illegible]град хотодо 2-дохи буряад студи дүүргэжэ [illegible] артистнар Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ [illegible] ажаллажа байгаа. Артист хүнэймнай [illegible] өөрын оньhотой, ондоо мэргэжэлтэдтэ [illegible]тад ондоо ха юм даа. Тиимэhээ манай [illegible] министерство буряад драмынгаа театрта [illegible] артистнуудые бэлдэхын тула ондоо хото [illegible]уудта бэлиитэй, буряад хэлээ hайн мэдэхэ [illegible], басагадые эльгээхэ ушартай болодог [illegible]. Юундэб гэхэдэ, манай Улаан-Удэ хотодо [illegible] драмын артистнуудые бэлдэдэг тусхай [illegible] hургуули байгаагүй.

[illegible] оронойнгоо зүүн зүгэй Владивосток [illegible] дурбэн жэл hуража гараха аза талаантай [illegible]бди. Тэрэ гэhээр тэбхэр хорин жэл [illegible]. Сагай түргэн ябаха гээшэнь! Намтай [illegible] хүбүүд, басагад республикымнай бүхы [illegible]hаа гадна, Агын болон Усть-Ордын [illegible] округтуудhаа ерэhэн, hаял арбан класс [illegible]hэн гэнэн гүлмэрхэнүүд, "хүдөөгэй [illegible]үд" бэлэйбди.

[illegible]рhэн хорин жэлэй хугасаа соо намтай [illegible]hаан нүхэдэймни хэhэн ажал тон ехэ [illegible] hаа, алдуу болохогүй гэжэ hанагдана. [illegible]эб гэхэдэ, олохон нүхэдни Буряад [illegible]ликын арадай артист (артистнар Доржо [illegible]моз, Дамба-Дугар Бочиктоев, Олег Бабуев), [illegible]спубликын габьяата артист (Б. Очирова, [illegible]бикжапов, С. Хажитов, С. Бальжанов) [illegible]үдэр энэ зэргэдэ хүртэhэн байха.

[illegible] hураhан нүхэдни булта хүдөө нютагhаа [illegible], ажалша малшадай үхибүүд байhан, хара [illegible], хони малаа адуулhан, хара ажал [illegible]найй юун гээшэб гэжэ hайн мэдэхэ, сэбэр [illegible]сэдьхэлтэй бэлэй. Зохёохы ажалдамнай [illegible]ымнай үгэhэн буян, сэбэр hайхан сэдьхэл [illegible] туhалдаг байhан гэжэ би тоолодогби.

[illegible]ртистын мэргэжэл шудалхаяа аяар Алас-[illegible] зүгтэ оршодог Владивосток хото ерээд [illegible]адамнай, манай багшанар ехэл [illegible]тайгаар хандажа, дүрбэн жэл соо [illegible]ктын мэргэжэлдэ hургаа бэлэй. [illegible]үдыень дурдаха болоо hаа, Буряад [illegible]ликын искусствын габьяата ажал [illegible]гша, А. И. Запорожец, М. Я. Розин, [illegible]ссорнүүд С. З. Гришко, В. В. Бусаренко [illegible] бусад багшанар болоно.

[illegible]hэн буряад хэлээ бүри саашань [illegible]улхын түлөө ургажа ябаhан хүүгэдээ [illegible] хэлээ hайнаар мэдэжэ, заншал гуримаа [illegible], эжы абаяа хүндэлжэ, "айл ахатай, дэгэл [illegible]" гэhэн урданай үгын удхые мартангүй [illegible] түлөө мүнөө иимэ хүндэ сагта манай [illegible]ай дарга болохо Майдар Хайдапович [illegible]ндаев хадаа театрайнгаа ажалшадтай, [illegible]спартаяа хамта "Алтан Соёмбо" гэжэ бүлгэм [illegible]үлаа. Энэ хадаа бүхы Улаан-Удэ хотын [illegible] хэлэ үзэдэг hурагшадай манай театр [illegible] зүжэг хараад, тусхай хэшээл гаража [illegible] тула эмхидхэгдээ.

"Алтан Соёмбо" бүлгэмэй хэдэг ажалынь хадаа [illegible]жэлнүүдтэ буряад арадайнгаа урданай [illegible]йлтай, ёhо заншалнуудтай танилсуулха [illegible]охо удхатай юм. Тиихэдээ театраймнай [illegible]талнай дээрэ Байгал шадархи арадуудай [illegible]уhан түб-комплекс байгуулхаар [illegible]агдана.

[illegible]шье мэдэhээр, "Буряад Республикын [illegible]уд тухай" Хуули абтаhан гэжэ мэдэнэбди. [illegible]эж Хуулимнай үнэн дээрээ хүсэд hайнаар [illegible]эдэнэгүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Мүнөө үедэ [illegible]тухай" Буряад Республикын Хуули зүбшэн [illegible]дэжэ байна. Тезд энэ Хуулимнай хэр [illegible]сөөлөй ажалшадай хүшэр хүндэ байдалые [illegible]жа шадаха гээшэб гэжэ сэхэ хэлэхэнь [illegible]. Ерэхэ сесси дээрэ "Соёл тухай"

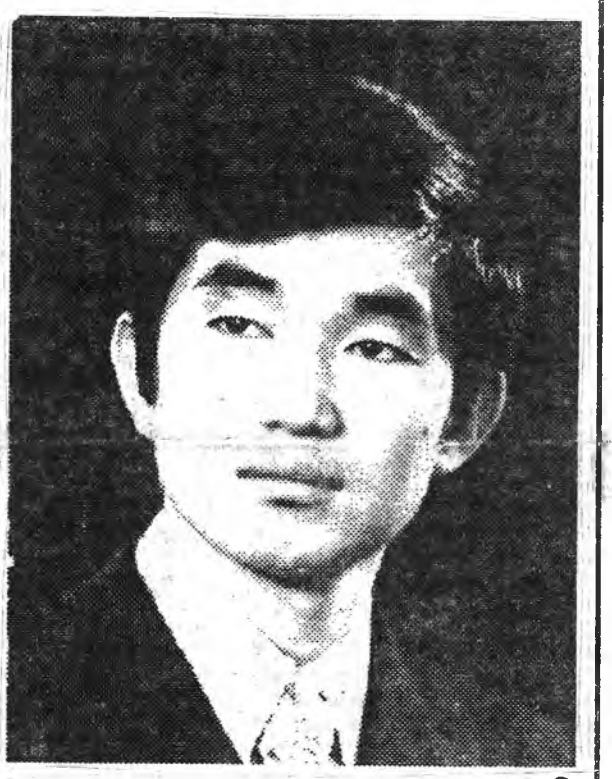

2

Хуули баталагдан абтаха ёhотой, соёлойнгоо ажалшадай талые харалсажа, салин түлбэрииень нэгэ бага нэмээжэ, маанадаа урмашуулаа hаань, хүн зомнайшье ажалдаа ондоогоор хандасатай, урма зоригтой болохо hэн бэзэ гэжэ hанагдана. Мүнөө манай театрта зүжэгшэд дунда зэргээр 200 мянган түхэриг салин абана. Энэмнай хаана хүрэхэ мүнгэн гээшэб, хүндэ хэлэхэньшье эшхэбтэр. Мүнөө сагта театрта зоной олоороо ябахаяа болижо байhан үедэ хүдөө нютагаа ошожо, олон тоото зүжэг харагшадтаяа золгожо, гол бүхэнэй гулваанарай, зүг бүхэнэй аймагуудай шадал соогоо туhалжа, буряад зонойнгоо ганса театрые дүнгэжэ, туhалжа байгаа hаань, ехэл баяртай байха бэлэйбди.

Буряад уран зохёолшоднай мүнөө үе харуулhан үнэншэмэ зохид пьесэнүүдые тон үсөөнөөр бэшэнэ гэхэдэ, ехэ алдуу болохогүй гэжэ hанагдана. Тон hайн, хүнэй зүрхэ хүдэлгэмөөр пьесэ дээрэ [illegible]лхэдэ, өөhэдтэмнай ехэ урматай байдаг. Артист бүхэндэ зохёохы ажалдань өөрын тон дүтын онсо илгарма роль гэжэ байха. Би энэ хорёод жэл соо яhала олон ехэшье, багашье рольнуудые шадаhан байнаб, зүгөөр тон дүтэ дулааханаар hанагдадаг hорниин роль болоно. Хэнэйшье мэдэhээр, Россин арадай артист Чойжи-Нима Генинов энэ роль шадамар бэрхээр гүйсэдхэдэг байгаа, намда залуу артистда энэ ролиин даалгагдахада, түрүүшээр ехэ түдэгэсөө бэлэйб. "Будамшуу" зүжэгнай табигдаhаар арба гаран жэл болошобо. Ябаагүй газарнай үгы шахуу, мүнөө болотороо театраймнай тайзан дээрэ табигдаhан зандаа. Пяглайн роль болон hорниин ролиие оролдожо гүйсэдхэhэнэймнай түлөө Россин габьяата артистка Н. Г. Токуренова бидэ хоёрто "Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреат" гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй.

Мүнөө энэ хорин жэлэй үнгэрөөд байхада, суттаа hуража дүүргэhэн, тайзан дээрэ зохёохы ажалаа бүтээжэ ябаhан хүбүүд, басагадтаа орьёлой үндэр дабаа дабан, буряад зоноо баясуулан, орон дэлхэйгээр суурхуулжа, элүүр мэндэ, ажабайдалдаа урагшатай, золтой, жаргалтай hуухыень үреэхэ дуран хүрэнэ.

Чимит РИНЧИНОВ,
Буряад Республикын арадай артист,
Гүрэнэй шангай лауреат.

Декабриин 17 - hунгалтын үдэр

"АРАД ЗОНДОО ЭТИГЭДЭГБИ"

"Арад зондо - засаг" гэhэн хамтаралай хүтэлбэрилэгшэ, урдань СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ байhан Николай Иванович РЫЖКОВ Сибириин ба Алас Дурна зүгэй область. хизаарнуудай hунгагшадтай уулзалганууде үнгэргэнэ. Н. И. Рыжков Эрхүүhээ Улаан-Удэ ерээд, манай республикын Президент Л. В. ПОТАПОВТАЙ, Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М. И. СЕМЕНОВТОЙ хөөрэлдөө, республикын хэдэ хэдэн промышленна предприятинуудта ошожо, ажалша коллективүүдтэй уулзаа, олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэдэй асуудалнуудта харюусаа, телевизионно дамжуулгада хабаадажа, өөрынгөө хамтаралай hунгалтын урда тээхи программатай hунгагшадые танилсуулаа.

Н. И. Рыжков 1929 ондо түрэhэн, "Уралмаш" заводто мастерhаа генеральна директор болотороо ажаллаhан, удаань КПСС-эй ЦК-гай секретаряар, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшээр ажаллаа hэн. "Арад зондо - засаг" гэhэн хамтаралда Н. И. Рыжковhоо гадна Гүрэнэй Дүүмын депутат С. И. Бабурин, "Үнэн зүб байдалай түлөө" гэжэ эхэнэрнүүдэй хүдэлөөнэй түрүүлэгшэ, географиин эрдэмэй кандидат Е. А. Шувалова болон бусад хүтэлбэрилэгшэдынь болодог юм.

Тэрэшэлэн Гүрэнэй Дүүмын депутат Владимир Карташов, Владимир Корякин, Россин Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ Валерий Ганичев, офицернүүдэй холбооной түрүүлэгшэ Станислав Терехов, шатараар дэлхэйн чемпион Анатолий Карпов, уран зохёолшо Василий Белов, космонавт, Советскэ Союзай хоёрдахин Герой Виктор Горбатко, Россин Генеральна прокуратурын ахалагша мүрдэгшэ Борис Уваров, Россин Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Юлий Квицинский, СССР-эй арадай артист Игорь Горбачев болон бусад тус хамтаралай эдэбхитэй гэшүүд болоно.

Н. И. Рыжков журналистнуудай асуудалнуудта харюусахаhаа урид "Арад зондо-засаг" гэжэ хамтаралай hунгалтын урда тээхи программа тухай хуряангыгаар хөөрэжэ үгөө. "Түрэл оронойнгоо hалажа, hандаржа, доройтон унажа байхые хаража, гараа дэлгээд hууха аргамни hалаа. Тиимэhээ тус хамтаралые эмхидхэн байгуулаад, ехэ политикада хамааран оролсохо гэжэ шиидээ hэм. Өөртөө нэгэшье юумэ абаха, аша туhа олохо гэhэн эрмэлзэл намда байхагүй",- гэжэ Николай Иванович нэн түрүүлэн хэлэбэ.

Мүнөө эндэ Н. И. Рыжковто үгтэhэн хэдэн асуудалнууд ба тэрэнэй харюунууд тухай тогтоё.

- Танай ударидадаг хамтарал Россин Коммунис партиин, Россин Аграрна партиин бэелүүлдэг уг зорилгонуудhаа юутээрээ илгаатай гэшэб?

- "Арад зондо - засаг" гэhэн хамтарал эдэ партинуудhаа тон ехэ илгаатай бэшэ. Манай хамтаралай стратеги болон тактика эдэ партинуудай холын хараата түсэбүүдhээ илгаатай гэжэ ойлгоходо болоно. Тодорхойлон хэлэбэл, гол асуудалнуудаар зарим тэды илгаатай байбашье, зэргэлэн урагшаа дабшажа болохобди гэжэ тоолодогби.

- Россин промышленнигууд, эд хэрэглэгшэд ба эд бараа үйлэдбэрилэгшэд тухай юу хэлэхэ байнабта?

- Бидэнэр орон дотороо промышленность ба хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэгшэдые бүхы хүсөөрөө дэмжэхэ ёhотойбди, дэмжэхэшье уялгатайбди. Мүнөө манай орон соохи бүхы продукциин хахадынь хари гүрэнhөө худалдажа абтана. Хари гүрэнүүдhээ юумэ худалдажа абалгада гаргашалагдадаг мүнгэеэ промышленность болон хүдөө ажахы хүргөөлгэдэ зорюулха ёhотой байгаа. Гол шухалань гэхэдэ, манай ороной хүн зон hайнаар ажаллажа, hайн шанартай продукци үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэ шадалтай, мэргэжэл шадабаритайшье байна бшуу. Арад зондоо этигэдэгби. Ороноймнай транспортаар ашаа зөөхэ гээшэ угаа хүшэр хэрэг болонхой. Бүхы юумэнэй сэнгэй нэмээд байхада, олон миллион миллиард түхэриг мүнгэ түлэхэ шадалтай предприятинууд, эмхинүүд тон үсөөн болонхой. Жэшээлхэдэ, Приориин хизаарай загаhашад олзоборилhон загаhаа өөрынгөө суднануудаар Хойто мульhэтэ океан соогуур Европо худар абаашажа худалдахадаа, түмэр харгыгаар тэрэ загаhаяа абаашажа худалдаhантай жэшэбэл, нурагтүй ехэ олзо оршотой болодог гэжэ намда хэлээ hэн. Энэмнай одоол ядарhан байдалай нэгэ жэшээ ааб даа.

- Чечен Республикада боложо байhан дайн тухай юу хэлэхэ байнабта?

- Чечен арадтай Россин хэжэ байhан дайе буруушаанабди. Энэ асуудалые эбэй ёhоор, хэлсээнүүдэй хүсөөр шиидхэхэ хэрэгтэй. Миниий hанахада, ойрын сагта эндэ байдал hайжаржа магад.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо М. А. Спасов сугларагшадай зүгhөө Н. И. Рыжковто пресс-конференци үнгэргэhэнэйнь түлөө баяр баясхалан хүргөө.

С. ОЧИРОВ.

ЛХАБАБ ДҮЙСЭН

Ноябриин 13-15-да Ивалгын дасанда Лхабаб Дүйсэнэй хурал болохонь. Эхэ зургаан зүйл хамаг амитанай энхэ амгалан ажаhуухын, наhа барахан зоной юрөөл абахын түлөө уншалганууд бүтээгдэхэ. 33 тэнгэринэрэй орондо Хайлангай хуралда Еши-Лодой римбүүшэ, Жамбал-Ринчин hаарамба, Гэлэг-Жамса hаарамба хуралда хабаадаха.

ХАРИЛСАА ХОЛБООГОО ҮРГЭДХЭХЭ

(Буряад Республикын Промышленнигууд болон олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной IV съездhээ хэгдэhэн тэмдэглэлнүүд)

Буряад Республикын Промышленнигууд болон олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной IV съезд дээрэ тус холбооной президент А. С. КОРЕНЕВ элидхэл хэбэ. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын депутадта кандидат, Загарайн бройлерно фабрикын директор С. И. НАЙЧУКОВА, промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд - К. П. АЛЬЦМАН ("Улаан-Удын нарин сэмбын мануфактура"), А. П. АБАШЕЕВ (Улаан-Удын авиапредприяти), И. И. СОКОВИКОВ ("Бурятлес" нэгэдэл), С. И. ПРОНИН (Улаан-Удын кондитерска фабрика), Б. А. ЛЕВ ("Ливона" завод), О. И. БУЛАНАКОВ ("Микрон"), А. П. ШАПИРО (Бурятмебель"), Ю. Н. КРАВЦОВ (Улаан-Удын авиационно нэгэдэл), Железнодорожно районой захиргаанай гулваа Н. П. БЫКОВ болон бусад хабаадаа.

Съезд Буряад Республикын Правительствада, мүн бүхы hунгагшадта, партинууд болон хүдэлөөнүүдтэ, бүлэглэлнүүд ба нэгэдэлнүүдтэ, Гүрэнэй Дүүмын болон нютагай өөhэдыгөө хүтэлбэрилгын зургаануудай депутадта кандидадуудта хандаhан хандалганууды баталан абаба.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшонор Л. Ч. Нимаева, Л. П. Табалаев съездын хүдэлмэридэ хабаадаба.

Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ М. И. СЕМЕНОВ съездын хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үгэ хэлэhэн байна.

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН БАЙДАЛ ТУХАЙ

Республикымнай промышленность байгша оной 9 hарын туршада 2,4 триллион түхэригэй продукци худалдажа шадаа.

Байгша ондо республикын промышленна предприятинуудай 40 процентнь үйлэдбэрилгынгөө хэмжээе доошолуулhан байна. Тиимэhээ бэлэн продукци предприятинуудай складууд соо ехээр суглуулагдаа. Үйлэдбэрилhэн продукцияа худалдаха арга зам бэдэржэ, бүхы сагаа hалгаадаг дээрэhээ шэнэ продукци гаргаха тухай асуудалда тон бага анхарал хандуулагдана, шэнэ оньhон техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ аргагүй бологдоно.

Промышленна продукциин үйлэдбэрилгэдэ ургалта туйлахын тула промышленна предприятинуудай олзо доходhоо абтадаг налогой хэмжээе дүрбэдэхи кварталда 1 процентээр доошолуулха гэhэн хубилалта "Республикын бюджет тухай" Хуулида оруулагдаhан байна. Гэхэ зуура иимэ хуулинууд манай хүршэ областьнуудта "хүдэлдэг" болоhоор үнинэй юм.

Улаан-Удын "Электромашина", Улаан-Удын үйлэдбэриин авиационно нэгэдэл, локомотив-вагон заhабарилгын завод, Загарайн райондохи "Брянсельмаш" гэжэ акционернэ бүлгэм болон бусад хэдэн томо предприятинууд продукци үйлэдбэрилгэеэ, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуудбал, дээшэлүүлжэ шадаhан байна.

Улаан-Удын судна бүтээлгын завод, "Бурятмебель" гэжэ акционернэ бүлгэм, трикотажна болон өөдолой промышленностиин предприятинуудай үйлэдбэрилгынгөө хэмжээе эрид доошолуулаа. Жэшээлхэдэ, Улаан-Удын трикотаж гадар хубсаhанай фабрика үнгэрэгшэ жэлэй 9 hарын дүнгүүдтэй сасуулбал, трикотажна зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалгынгаа хэмжээе 45 процентээр доошолуулаа. Гол шалтагаанинь гэхэдэ, түүхэй эд худалдажа абаха мүнгэн үгы юм. Тус фабрикада хониной арhаар хубсаhа оёхо үйлэдбэри мүнөө нэбтэрүүлэгдэжэ эхилбэ.

"Улаан-Удын нарин сэмбын мануфактура" гэдэг акционернэ бүлгэм, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, байгша оной 9 hарын туршада нооhолиг бүдүүдые үйлэдбэрилгэеэ 148,7 процентдэ хүргөө. Энэнь Америкын Холбоото Штадуудтай хэлсээ баталhанай ашаар түйлагдаа.

Харинч гүрэнүүдhээ хүлгэн сэнтэй продукциин ехээр асарагдадаг болоhон ушарhаа архи ба архиин зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, 60 процентээр доошолоо. Бүхы дээрэнь абажа харабал, республикымнай промышленностьда хүргэлтэ туйлагдаагүй, промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн дээшэлээгүй гэжэ тэмдэглэхэ байнабди.

ОЛЗЫН ХЭРЭГ ЭРХИЛЭГШЭД ОЛОН ГҮ?

Олзын хэрэг эрхилэгшэдтэ эдэ жэлнүүд мүн лэ хүнгэн бэшэ байгаа. Үйлэдбэриин хэмжээнэй уналга, ерээдүйнгөө ажал хэрэгые мэдэхэгүй болоhон ябадал, суртал бодолой талаар мухардалга - эдэ бүгэдэ тэрэнэй хүдэлмэридэ ехэ hаад ушаруулна.

Госкомстадай мэдээсэhэнэй ёhоор, 1995 ондо республика доторнай 2442 бага предприятинууд тоологдожо байгаа. 1992 онтой сасуулбал, бага предприятинуудай тоо 1995 ондо 2,8 дахин олошорhон байна.

Гэбэшье налог абалгын холын хараагүй политикын, бүхы юумэнэй үнэ сэнгэй нэмэлгын, урьhаламжын мүнгэнэй түлөө мүнгэ ехээр түлэдэг шалтагаанhаа уламжалан, байгша ондо 30 бага предприятинууд ханхаруутажа hалаhан байна. Бага предприятинуудай хахадhаа үлүүнь (55 процент) худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай үүргэ дүүргэнэ. Бүхы бага предприятинуудай 74 процентнь хубиин предприятинууд болоно. Бага предприятинууд республикын бүхы районуудта хүдэлнэ. Тиихэдэ бүхы бага предприятинуудай 70 процентнь Улаан-Удэдэ юм. Энэнь hайшаалтай баримта гээшэ, юундэб гэхэдэ, ажалгүйшүүлдэ хүдэлмэри олгогдоно.

Бага предприятинууд 147,2 миллиард түхэригэй гол хэрэгсэлнүүдтэй, тэдэ 1995 оной нэгэдахи кварталда 180,6 миллиард түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө, 69,9 миллиард түхэригэй эд бараа худалдаа.

"Буряад Республика дотор бага хэмжээнэй олзын хэрэг эрхилэгшэдые гүрэнэй зүгhөө дэмжэхэ тухай" Хуули республикын социально-экономическа байдалые тогтонижоруулха хэрэгтэ нүлөөлхэ зэргэтэй.

Промышленнигууд болон олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбоон республикын Правительство ажахын бусад эмхинүүдтэй хамта республика доторхи барилгын шиидхэгдээгүй асуудалнууд, "Пульс - радио" гэжэ радиостанциин саашанхи хүгжэлтын замууд гэхэ мэтэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэhэн, зохихо хэмжээнүүд хараалагдаhан байна. "Промышленна предприятинуудай эрхим мэргэжэлтэн", "Жэлэй эрхим олзын хэрэг эрхилэгшэ" гэhэн жэл бүри үнгэргэгдэдэг конкурснууд заншалта боложо байнхай.

Промышленнигууд болон олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбоондо мүнөө промышленна 28 предприяти, олзын хэрэг эрхилдэг 75 эмхи тоологдоно. Эдэ предприятинууд ба эмхинүүдэй 50 процентнь гэшүүн байhанай мүнгэ түлэхэ даабарияа дүүргэнэгүй.

Мүнөө дээрээ предприяти hайнаар ажаллаха аргагүй бэшэ, харин аша туhагүй. Юундэб гэхэдэ, ехээр продукци гаргажа, ехэ олзо оруулбал, үшөө ехээр налог түлэхэ болоно. Манай республикын Правительство юундэ налог тухай асуудал Арадай Хуралай сесси дээрэ зүбшэн хэлсэхые дурадхадаггүйб?

Промышленна предприятинууд хүн зониие ажалтай болгоhоной түлөө олзоhоо ородог налогой хэмжээе бага болгохо аргатай байгаа гэжэ hанагдана. Үшөө нэгэ асуудал: предприятинууд хоорондоо хоёр талын түлбэриин харилсаа тогтоожо болохо байна. Жэшээлхэдэ, ЛВРЗ зайн галаар хангалга тухай асуудалаар хоёр талын хэлсээ баталаад, мүнөө үри шэринь бага болгогдожо байнхай. Иимэрхүү жэшээнүүд республика дотор үсөөн ха гэжэ hанахаар.

Промышленнигуудай болон олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбоон холын хараатай түсэбүүдые дүүргэхэhээ гадна даб дээрэ, түргэн саг соо шиидхэхэ асуудалнуудые хаража үзэлгэдэ хамааралсадаг байна. Тиигэжэ тус Холбоон бүхы шухала асуудалнуудые шиидхэлсэдэг гээшэ.

Гэхэтэй хамта Промышленнигууд болон олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбоон мэргэжэлтэд ба шэнжэлэгшэдые секцинүүдэй хүдэлмэридэ хабаадуулнагүй, хүршэ область, хизаарнуудай дүй дүршэлые нэбтэрүүлнэгүй, холбоонойнгоо материально-техническэ үндэhэ hуурилие бэхижүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абанагүй.

ХЭН ЮУН ТУХАЙ ХЭЛЭЭБ?

"Улаан-Удын нарин сэмбын мануфактура" гэжэ акционернэ бүлгэмэй генеральна директор К. П. Альцман үгэ хэлэхэдээ, hонирхомоор нэгэ тоо дурдаhан байна. Россин Федераци дотор урдань157 миллион хонид тоологдодог байгаа hаа, мүнөө 15 миллион хонид үлэнхэй. Тиимэhээ нооhо абажа, бүд нэхэхэ гээшэ угаа хүшэр болоо. Текстильнэ промышленностиин саашадаа хүгжэхэ арга замынь hалажа байна гэбэ. Зайн галай, шэрэнүүдэй түлөө түлбэри жэлhээ жэлдэ ургажа байhаар. Бүхы олзо оршомнай налог боложо hалана, иимэ байдалай түлөө Россин Правительство зэмэтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолhон байна.

Железнодорожно районой захиргаанай гулваа Н. П. Быков гол түлэб район соохи мүнөөнэй байдал тухай хөөрэбэ. Үйлэдбэриин хэмжээн доошолно, зарим предприятинууд хаагдана, ажалгүйшүүл олошорно гэжэ тэрэ хэлээ. Хүн зоной ажабайдал ба ажаhуудал үдэр бүри муу боложо байна. Болохоёо байhан hунгалтын үедэхүнүүдые хоohон үгөөрөө найдуулдаг бэшэ, харин ажал хэрэг hайн мэдэхэ хүнүүдые депутадууд болгожо hунгаха ёhотойбди гэжэ онсолбо.

Улаан-Удын авиапредприятиин директор А. П. Абашеев "Мотомой" ашаар абтаhан ТУ-154 самолёт яахадаа манай предприятида бусаагдаагүйб гэжэ тайлбарилаад, харюусалгаяа мэдэрэн, хоорондоо нягта харилсаа холбоотойгоор саашадаа ажаллахые уряалаа.

Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын депутадта кандидат, Загарайн бройлерно фабрикын директор С. И. Найчукова үгэ хэлэхэдээ, промышленнигууд, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбоое агропромышленна комплекснуудтай нэгэдүүлхэ хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэhэн байна. Урьhаламжын мүнгэ 180 процентын хэмжээгээр абаха гээшэ ямаршье предприятида, ямаршье хүндэ хэрэгтэй юумэн бэшэ. Жэшээлхэдэ, Загарайн бройлерно фабрика Улаан-Удын авиазаводтой хэлсээ баталаад, яhала урагшатайгаар ажалаа ябуулжа байдаг юм .

Ноябриин 17-до болохоёо байhан хүдөөгэй ажалшадай (аграрна) съезд дээрэ промышленнигууд ба олзын хэрэг эрхилэгшэдэй делегаци гүрэ али комисси эльгээхые үгэ хэлэгшэ дурадхаа.

- Манай ажалда гүрэн ямаршье туhа хүргэхээ болижо байнхай. Тиимэhээ өөhэдөө ажал хэрэгээ тон hайнаар эмхидхэхэ ёhотойбди. Эдэ жэлнүүдтэ мэргэжэл шадабаритай, ажал hайн мэдэхэ хүнүүдэй ашаар үйлэдбэриингөө хэмжээе дээшэлүүлхэ ёhотойбди, - гэжэ авиационно нэгэдэлэй генеральна директор Ю. Н. Кравцов мэдүүлбэ. - Оронойнгоо баялигые бидэ өөhэдөө ашаглаха уялгатайбди, - гэжэ тэрэ нэмэбэ.

Республикын стандартизаци болон метрологиин түбэ директор Ю. В. Музыка үгэ хэлэhэн байна. Шанар тухай асуудалда анхарал хандуулаагүй предприяти, эмхи бүхэн ехэ гарзада орожо болохо гэжэ сутларагшадта тэрэ уридшалан hануулба.

Кондитерска фабрика гэжэ акционернэ бүлгэмэй генеральна директор С. М. Пронин, "Юниоп оф мотокас" фирмын хүтэлбэрилэгшэ А. В. Лобанов болон бусад Холбоонойн хүдэлмэриие саашадаа hайжаруулха тухай hанамжа дурадхалнуудые оруулhан байна.

Республикын Промышленнигууд болон олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбоонойн IV съезд Буряад Республикын Правительствада хандаhан хандалга баталан абаа, байгша оной декабриин 17-до болохоёо байhан hунгалтые уттуулаа. Улаан-Удын городской Советэй депутадта кандидадуудаа нэрлэ.

С. ОЧИРОВ.

Автослесарилин hүрагшаар А. В. Пустырев ажалайнгаа намтар 1987 оондо эхилhэн юм. hүбэлгэн, бэрхэ Андрей Викторович автомашинын улаан hудал болохо - карбюратор заhабарилдаг дээдэ гарай мэргэжэлтэ болотороо ургаа. Бүтээсэ ехэтэй, журамтай, ажалша хүн гэжэ ашаанай 3-дахи автопредприятиин хүтэлбэрилэгшэд тэрэниие тоолодог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Пустырев.

М. ШАНТАКОВОЙ фото.

ХИЛЭЭМЭНЭЙ ҮНЭ СЭН БАЛАЙ ДЭЭШЭЛХЭГҮЙ

МОСКВА. Хилээмэнэй талаар Росси Федерациин гүрэнэй инспекци хубиин эмхинүүдэй хилын саанаhаа асардаг орооhо таряанай шанарай шалгалтые шангадхаха гэжэ ороной бүхы областьнуудай захиргаанууудай гулваанарые уялгалба. Юуб гэхэдэ, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй муу шанартай гурил болон хүрпээ Росси руу асаржа худалдадаг ушарнууд hүүлэй үедэ олон дайралдадаг болоо. Энээн тухай хилээмэнэй талаар Россин гүрэнэй ахамад инспёктор Игорь Чекмезов ИТАР-ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ.

Росси дотор хилээмэнэй дунда зэргын үнэ сэн саашадаа тогтонижохо ёhотой гэжэ Игорь Чекмезов тоолоно. "Мүнөө орос дотор 3-дахи классай шэнинсы үнэ сэн дэлхэйн дунда зэргы хэмжээнhээ дээшэ бэшэ, - гэжэ тэрэ хэлэбэ. - Росси хилын саанаhаа орооhо таряа худалдаа абаашье hаа, ойрын саг хилээмэнэй сэнгы дээшэлүүлхэгүй, бүүлэ хилээмэнэй сэн 2,5 мянгаhа үнэтэй болохогүй".

(ИТАР-ТАСС)

Декабриин 17 - һунгалтын үдэр

...н Васильевич Романов Красноярска хизаарай Канск хотодо түмэр замшанай бүлэдэ 1943 ...рэнэн юм. Тэрэ дунда һургуули дүүргэһэнэй удаа заводто токарёор ажаллажа эхилһэн ... Тэрэнэй һүүлээр Сибириин технологическа институт дүүргээ. Институт дүүргэһэнэй ...красноярскын "Енисей" гэжэ химическэ комбинадта аппаратчигаар ажаллажа эхилээ һэн. ...асильевич 1982 онһоо тус комбинадай ахамад инженерэй тушаалда дэбжүүлэгдээ. 1985 ...ойшо директорээр ажаллана.

...Романов — профессор, Россин Инженериэ академиин гэшүүн—корреспондент, Социалис ...Герой, "РСФСР—эй габьяата химик" гэһэн нэрэ зэргэтэй.

...Романов Россин Федерациин Коммунис партиин һунгуулиин нэгэдэлһээ Гүрэнэй Дүүмын ...та кандидадаар дэбжүүлэгдэнхэй. Тэрэ 1994 ондо Россин Президентын тушаалай ...эмсэл эхилһэн тухайгаа соносхоо һэн.

РОССИЕ АБАРХА ХЭРЭГТЭЙ"

...Республикын Арадай ...Түрүүлэгшэ М. И. ...энэ уулзалгые нээгээд, ...уттуулан, Улаан-Удэ ...Федеральна Сутлаанай ...Советэй депутат, ...Дүүмын депутадта ...П. В. Романовта үгэ ...рэнэй 40 минута соо ...угын гол удхые ...лхада иимэ байна.

...анай олон үндэһэ ...буридэһэн Россин ...байгша ондо түүхэтэ ...ийндэрнүүдые - Агуу ...50 жэлэй ойе, Агуу ...ийн 78 жэлэй ойе ...эбэ гээшэ.

...ин Федераци мүнөө ...һандарха туйлдаа ...Бүхы СССР соогоо, ...ды дэлхэй дээрэшье ...болоһон промышленна ...риятинууд, ехэ олзо ...оо суурхадаг байһан ...совхозуудшье продукци ...рилэн гаргаха шадалгүй ...байна. Энэнь Гайдарай ...бүхы юумэнэй үнэ ...ала табиһанһаа, СССР ...үсөөхэн хүнүүдэй ...үгы хэжэрхиһэн ...дулдыдаһан байна ...иимэ ажабайдалда ...гүй, иигэжэ ажаһууха ...гэжэ һайн ойлгоод ...Зүгөөр энэ хүшэр ...далһаа хайшан гээд ...ойб? Энэ асуудалда ...хын тула бүхы ...ие гэдэргэнь татадаг ...нуудые элирүүлхэ ...байһамнай элитэ.

...бэриие һайжаруулхын ...ГР-эй бүридэлдэ ородог ... гүрэнүүдтэй ...еска талаар хуушан ...холбоогоо һэргээхэ ...Гадна бүхы Россин ...ай һайнаар ажаллаха ...сэл олгохо, һанаһанаа туйлагдаха зэргэтэй. Предприятинуудай, колхоз, совхозуудай бүхы ажалшадай мүнгэ зөөриие һуулижа абашадаг налогой системые үндэһөөрнь хубилгаха хэрэгтэй. Россин Федерациин парламент налог тухай шэнэ хуули зохёожо байнхай. Тиимэһээ тэрэ хуулиин ашаар зарим тэды амжалтануудые туйлаха арга олдохо бээ гэжэ найдахаар гээшэ.

Манай орон дотор үмсэлэлгэ тон буруу, яаралтайгаар үнгэргэгдэһэн ха юм. Үмсэлэлгэ Президентын Зарлигаар бэшэ, харин хуулиин үндэһөөр бэелүүлэгдэхэ ёһотой байгаа. Үмсэлэлгын эсэстэ ороноймнай оборонын промышленность һалаа. Зарим томо предприятинууд болон комбинадуудхариин гүрэнүүдэй хүрэнгэтэнэй гарта оронхой. Иигэжэ гүрэнөө һалан һандаргажа, промышленностияа панхаруутаха туйлда хүргэһэн хүнүүд хэзээ нэгэтэ арад зоной урда харюусаха ёһотойл байха.

Россин Правительствын мүнөөнэй политика бүхы юумэеэ бэлэхэнээр шиидхэхэ гэжэ оролдоно. Росси доторхи бүхы ажахыгаа, ажал хэрэгээ һайжаруулхын орондо хариин капиталис гүрэнүүдһээ абаһан урьһаламжын мүнгөөр юумэ бүтээхэбди гэжэ һанана. Мүнөө манай гүрэн олон триллион түхэриг мүнгэхариин гүрэнүүдтэ үритэй болоод байна ха юм.

Россин Правительство хүн зонойнгоо мүнгэ, сэхыень хэлэбэл, һуулижа абадаг болоод байна гэхэдэ, ехэ алдуу болохогүй. Нөөсэлгын кассануудта байһан мүнгэн хүнүүдтэ түлэгдэдэггүй, салин хүлһэнэй мүнгэн хэды олон һараар түлэгдөөгүй байдаг ябадалай ушарые мүн лэ правительствын дээрмэдэлгын политика гэжэ сэгнэхэ эрхэтэйбди.

Россин Федерациин Конституцида нилээд ехэ хубилалтануудые оруулха хэрэгтэй. Конституцяар олгогдоһон эрхэ бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, гэр байраар хүн зониие хангаха гэһэн эрхэ мүнөө дүүргэгдэнэ гү? Үгы ааб даа. Үлүү ехэ үнэтэй болоһон гэрнүүдые юрын худэлмэришэн худалдан абажа шадаха байна гү? Үгыл ааб даа.

Үзэл сурталай худэлмэри үгы болонхой ха юм. Хэн мүнөө гоё кино харанаб, һайхан дуунуудые шагнанаб! Гадна түрэл хэлэеэ, уг заншалаа, соёлоо хүгжөөхын түлөө оролдодоггүй зон өөрын түүхэгүйбди гэжэ хэлэхэдээ болохо байна.

Худөө ажахы мүнөө мухардалгынгаа хилэдэ хүрэнхэй. Таряашадай асуудал һайнаар шиидхэгдээгүй юм. Колхоз, совхозуудые тараажа, таряашанай (фермерэй) ажахынуудые байгуулха гэһэн зорилгонь ямаршье амжалта, туйлалта асараагүй. Тииһээ тиитэрээ газар худалдажа болохогүй. Газар элдүүрилэгшэдтэ болзоргүйгөөр ашаглахыень үгтэхэ ёһотой.

Оронойнгоо бүхы экономико һайжаруулһанай, промышленность худөө ажахы хоёрой холбоо нарижуулһанай ашаар, имагтал хамтын хүсөөр агропромышленна комплекс хүгжөөгдэхэ аргатай, хүгжөөгдэхэшье ёһотой. Ондоо арга байхагүй. Россие абарха хэрэгтэй.

П. В. Романов удаань сугларагшадай олон тоото асуудалнуудта харюусаа.

С.ОЧИРОВ.

Алдарта Байгалаа аршалан хамгаалая!

ХҮСЭЛ ЗОРИГОО ЭЛСҮҮЛЭН...

Россин Федерациин Гүрэнэй Дүүмын бүлэг мэргэжэлтэдэй "Байгал нуур тухай" Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэхээ Улаан-Удэ хото ерэһэниинь һайшаалтай. Россин Президентын захиргаанай дэргэдэхи управлениин секторые даагша П. Н. Павлов, Гүрэнэй Дүүмын гол мэргэжэлтэд О. Л. Кривондосова, Г. А. Чернодоля гэгшэд Буряад Республикын Правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта хэдэн үдэрэй туршада номин тунгалаг Байгал далай хамгаалха асуудал хаража үзэбэ. Тиихэ үедөө забһарлалга хэжэ, республикын газетэнүүдэй, телерадиокомпаниин журналистнуудтай уулзажа, олон тоото асуудалнуудта харюусаа.

Мүн журналистнуудтай үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөндэ Буряад Республикын хүтэлбэрилэгшэдэй Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев, Арадай Хуралай Экономическа политикын болон байгаалиин баялигуудые ашагтайгаар хэрэглэхэ талаар комитедэй түрүүлэгшэ В. К. Агалов, республикын Байгаали хамгаалха ба экологиин талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. Е. Гулгонов, Уһанай ажахын талаар комитедэй түрүүлэгшэ В. С. Молотов болон олон эрдэмтэд хабаадалсаа.

- Байгал тухай Хуулиин проект зохёохо талаар горитой ехэ худэлмэри хэжэ ябаһан танай депутат Н. Я. Кондаковой үүсхэл, оролдолгоор бидэнэр Буряад Республика дахинаа хүрэжэ ерээбди, - гэжэ П. Н. Павлов түрүүлэн үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. - Энэмнай оршон тойронхи байгаалияа, Байгал далайгаа аршалан хамгаалха асуудал түрүүшынхеэ табигдажа, тусхай Хууляар батадхагдаха болобо. Байгал далайн оршон тойронхи байдал хүндэ байдалда оронхой, - гээд Павел Николаевич тайлбарилна.

Россин Федерациин Гүрэнэй Дүүмын тус бүлэгэй гэшүүд Улаан-Удэ ерэһэнэй удаа Эрхүү хотодо ошожо, Байгал далай хамгаалха асуудалаар хэдэн хоног соо худэлһэн байна. Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо М. А. Спасов, Буряад Республикын Байгаали хамгаалха болон экологиин талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. Е. Гулгонов, республикын Уһанай ажахын талаар комитедэй түрүүлэгшэ В. С. Молотов, "Байкалрыбвод" управлениин начальник Ю. И. Калашников, эрдэмтэд А. Б. Иметхенов, И. И. Думова гэгшэд тус комиссиин худэлмэридэ хабаадалсажа ерэбэ.

Комиссиин зүблөөндэ хабаадагшад Байгал далайн нюруу хэмдэнь оруулха зорилгоор Байгалай целлюлозо-саарһанай комбинадай үйлэдбэриие шэнэдхэн хубилгажа, ондоо зүйлэй продукци гаргадаг болгохо гэһэн гол асуудал табиһан байна.

- Худэлмэриин бүлэгэй гэшүүд зун манайда ерэхэдээ, Байгал нуурай нюруу 457 метрэй хэмжээнһээ дээшэлүүлхэгүй гэһэн дурадхал оруулһан гээшэ. Эрхүүгэй областиин болон манай республикын түлөөлэгшэд энэ дурадхалые дэмжэжэ, хамтын хэлсээндэ гараа табиһан байгаа. Харин тиигэжэ байха үеэр Эрхүүгэй ГРЭС-эй хуушан хэбээрээ худэлхэеэ болиходонь, уһаниинь гэнтэ далай руу ехээр орожо, дүтэ шадарай һуурин тосхонууд уһанда абтажа эхилээ һэн, - гэжэ В. Е. Гулгонов хөөрэнэ.

Эрхүү хотын хүн зон иимэ байдалда түрүүшынхеэ ороходоо, мэгдээ гээшэ. Харин Буряад Республикын газар дайда, һуурин тосхонууд уһанай нэмэхэдэ хэдэн жэл соо хэды ехэ хохидолдо орожо, зобоно, тулина гээшэб? Иимэ байдалай тохёолдоод байхада хүршэнэрнай Байгал далайнгаа нюруу нэмээхэгүй гэһэн асуудалые шиидхэлгэдэ хам оролсожо эхилбэ гээшэ.

"Байгал нуур тухай" Хуулиин Гүрэнэй Дүүмын заседани дээрэ түрүүшын уншалгаар баталан абтаһан ушар ехэ худэлмэриин дүн болоно. Зүгөөр тус Хуулиие Президент буруушаагаа бэшэ, харин зарим асуудалнууд Россин Хуулиин эрилтэнүүдтэй тааралданагүй. Жэшээнь, Россин Федерациин абаһан Уһанай кодекс соо Байгал нуурай олон тоото асуудалнууд хараада абтаагүй ха юм. Байгал далай тухай Хуули дэлхэйн ан амитад, ургамалнууд тухай дүримүүдэй абтахаһаа урид бэлдэгдэхэ ёһотой. Тиимэһээ ороной хуулинуудай бүхы комплекстой тааралдаһан шэнэ хуули абтаха болоно, гэжэ нүхэр Павлов журналистнуудай асуудалнуудта харюусахадаа хэлээ.

Гүрэнэй Дүүмын депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн А. К. Тулохонов иигэжэ һанамжална: Байгал далайе хамгаалха гэһэн асуудал Росси дотор түрүүшынхеэ табигдаа. Тиихэдээ Буряад Республикын хүтэлбэрилэгшэд, эрдэмтэд бусад область, хизаарнууд, республикануудһаа урид энэ асуудал табижа, олоной зүгһөө һайшаагдаа. Түрүүлэн шэнэ юумэ эмхидхэхэ, хэхэ гээшэ ходоодоо хүндэ байдаг. Тиибэ яабашье һаа, худэлмэриин бүлэгэй гэшүүд хэдышье хүндэ асуудалай гарабашье, урдаа табигдаһан зорилгоёо шиидхэжэ шадаха бээ гээд һананаб.

Мүнөө худэлжэ байһан Гүрэнэй Дүүмын депутадуудай энэ Хуули баталхын тула Эрхүүгэй областиин, Буряад Республикын хүтэлбэрилэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ бүхы хүсэл зоригоо, шадабарияа элсүүлжэ, тодо зохид проект бэлдэбэ. Иигэжэ олоороо хэлсэжэ, Байгал тухай Хуулиие Гүрэнэй Дүүмын ээлжээтэ хуралдаан хүсэндэнь оруулха бээ гэжэ үгэ хэлэһэн Чернодоля Кривондосова хоёр мэдүүлбэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

...ИДИДАДУУД ...ОШОРНО

...Удэ хотын нютагай ...өө хүтэлбэрилгын ...шаалда Улаан-Удын ...ай гулваагаар мүнөө ...ександр Гомбоевич ...ЛВРЗ-гэй хоёр цехэй ...ээрдэбжүүлэгдээ гээд ...нэмди. Мүнөөдэрэй ...ар тус тушаалда ...уудаар үшөө хоёр хүн ...адай бүлэгүүдээр ...дэбэ. Эдэнь хэд бэ ...Буряад Республикын ...нтын ба ...ствын Хэрэгүүдые ...ын нэгэдэхи орлогшо ...авлев, мүн Буряад ...кын Президентын ...уедэ тус тушаалда ...ар дэбжүүлэгдэһэн ...Шаповалов болоно.

...Улаан-Удын нютагай ...хүтэлбэрилгын ...шаалда һунгагдахын ...лэй саашадаа улам ...байһаниинь элирнэ.

Манай корр.

Улаан — Удын оёдолой "Туяана" фабрикын оёдолой цехтэ Иванна Петровна Карадинигирова хорёод жэлэй туршада худэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болонхой. Оёдолой цехтэ тэрэ эгээл уран гартай мэргэжэлтэ гэжэ тоологдодог. Хубсаһанай хамсы, заха һуулгаха, эгээл орёо детальнуудые хүбөөлхэ гэхэ мэтэ даабаринууд тэрээндэл даалгагдадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. П. Карадинигирова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТОЛИ

ЖАРГАЛ ТУХАЙ БОДОЛНУУД

Буряад оронойнгоо бүхы хүн зониие зол жаргалтай байхыень үреэнэб. Гансал "жаргал" гэжэ үгые хүн бүхэнэй ондо ондоогоор ойлгодог байһаниинь голхормоор. Зарим хүнүүд гэдэһэ гүзээгээ дүүргэбэл, жаргал гэжэ тоолодог. Тиигэжэ тоолохо болоо һаа, үүсэлэгдэхынгээ урда амаараа гаратараа шахагдажа байһан гахайһаа жаргалтай амитан байха аал?!

Нүгөө заримашуул абдар ханзаяа алта мүнгөөр дүүргэбэл, жаргалтайбди гэжэ бододог. Теэд алта мүнгэнэй шунахайда абтаһан хүн үе наһан соогоо жаргал гээшые үзэдэггүй байхаһаа гадна, үзэхэ аргашьегүй байна. Ушар юуб гэхэдэ, эд зөөриин шунал гээшэ заха хизааргүй юм. Эд зөөриин шуналай урдань орожо, жаргал гээшые эдлэһэн хүн энэ дэлхэйдэ үшөө түрөөгүй. Энээн тухай 14-дэхи Далай лама өөрынгөө номууд соо бэшэһэн байдаг. Тиихэдээ Далай лама хари гүрэнүүдэй олон тоото баяшуултай уулзаһанаа, тэдэнтэй үни удаан хөөрэлдэжэ, сэдьхэл һанаанайнь дутуу байһанһаа боложо, жаргалгүй байһыень тодорхойлһоноо, тэдэ баяшуулай энээн тухайгаа сэхэ хэлэһыень дуулаһанаа тон тодорхойгоор бэшээ һэн. Теэдшье алта мүнгэн гээшэмнай энэ дэлхэйн бүхы нүгэл хилэнсэгые суглуулдаг суранзан мэтэ болоно ха юм. Хаана алта, мүнгэн обоорноб, тэндэ алалсаан хюдалсаан, хоро шаран, үһөө хираан, хомхой хобдог ябадал гэхэ мэтэ муу муухай үзэгдэлнүүд нэн түрүүн дайралдадаг. Эгээл тиимэһээ би бүри хори гаран жэлэй саада тээ дээдэ һургуулиин оюутан ябахадаа, япон шүлэгэй түхэл маяг дахажа, нэгэ иимэ мүрнүүдые бэшэһэн байнаб.

Муухай сагай хара үлэгдэл—мүнгэн.
Хашарһаншье мүнгэн, һаршаганаһаншье мүнгэн...
Сэсэгээр һэлгээ һаа, тэрэниие, сэсэгээр...

Үшөө нэгэ заримашуул хорёогоор дүүрэн хони малтай һаа, жаргалтайбди гэжэ сэдьхэн ябадаг. Теэд буряад арадайнгаа хэлэдэг сэсэн үгэ һанабалнай, тэрэ хүмнай тиимэшье ехэ жаргалтай бэшэл даа:

Адуу мал—адаг баян,
Аша хүүгэд—дунда баян,
Эрдэм бэлиг—эрхим баян—

гэдэг бэшэ һэн гү?! Тиигээдшье хорёо хотоёо дүүргэжэ, амияа тэжээхын тула, ондоо амитанай ами таһалха гээшэ нүгэлһөө бэшэ юун байхаб даа.

Алимад һайн, муу, буян, нүгэлые мэдэхэ ухаагүй аад,
Агуу ухаатан ехэсһээ буруулан зугадаха хүн
Ашада эд мал тэдыхэниие хэлсэхыел мэдэхэ
Адагһаа адаг хоёр хүлтэй мал гэгшэ болоно—

гэжэ "Эрдэниин сан субашад" соо бэшээтэй байдаг.

Мүн лэ баһа тэндэһээ нэгэ хэһэг дурдая:

Эгээлэй юртэмсын зон эд малаа үдхэһэнөө һайнда бодохо,
Эрхим дээдэ номшон үгэлигэ үгэһэнөө һайнда бодохо,
Эгүүридэ зохолһон хамуу үбшэнтэн маажаһанаа жаргалда бодохо,
Элүүр юрын зон хамуу үбшэнгүйгөө жаргалда бодохо.

Тиихэдээ жаргал гээшэмнай юун болоноб? Энэ дэлхэй дээрэ жаргал гэжэ бии юм гү? Гэрээр дүүрэн үри хүүгэдтэй һаа, жаргал гү? Жаргал ааб даа. Теэд манай һанахада, хүсэд дүүрэн жаргал бэшэл хэбэртэй.

Айдархан наһандаа аляалан ябахада, архи, тамхи амасан ябахада, жаргал гү? Жаргалшье байжа болоо. Теэд юумэн бүхэндэ хэм хэмжүүр хэрэгтэй. Хэмжүүрээ хэтэрүүлбэл, тэрэнь зоболон боложо болохо. Энэ дэлхэйн жама ёһоор жаргал зоболон, үдэр һүни, һара наран, уйдхар баяр гэхэ мэтэнүүд бэе бэеэ һэлгэн һубаридаг гээшэ.

Хүн түрэлтэн олон зуугаад жэлэй туршада жаргал гээшэ юун гээшэб гэжэ тайлбарилхые оролдодог байгаа. Олон тоото сэсэ мэргэн ухаатан жаргал гээшэ юун гээшэб гэжэ тодорхойлһон байдаг. Тиихэдээ гол түлэб жаргал гээшэ хүн зоной һайн һайхан ажаһуухын түлөө тэмсэл мүн гэжэ тэмдэглэдэг һэн. Тэрэнь зүб. Тиигэбэ яабашье баһал "теэд" гэхэ дуран хүрэнэ. Иигэжэ хэлэхэдээ, би тэрэ сэсэ мэргэшүүлһээ үшөө ехэ сэсэнби гэжэ хэлэхэеэ огтошье һананагүйб. Имагтал хүн бүхэн жаргал тухай өөр өөрын ойлгосотой байдаг гэжэ дээрэ хэлэһэнээ баталхаяа хүсэнэб. Жэшээнь, монголшуудай түүхэһээ нэгэ жэшээ абаад хараял даа. Нэгэтэ Чингис хаан өөрынгөө хүбүүдтэ "жаргалай дээдэ жаргалан юун гээшэб?" гэһэн асуудал табиба ха. Тиихэдэнь дүрбэн хүбүүдынь дүрбэн ондоо харюу үгэһэн юм. Цагаадай хэлэхэдээ, "дайсан хуниие даража, булхай гэрыень буршажа, богтотые булгалжа, ботоготые буйлуулжа ерэбэл, жаргалай һайн энэ" гэбэ. Тиихэдэнь Зүчи "олон адуугаа адуулан, олон даагаа урилдуулжа, ордон гэрээ байгуулан, хуримлан, дайлан, наадан ябабал, жаргалай һайн энэ" гэбэ. Өгөөдэй иигэжэ хэлэбэ: "Эсэгэ бидэнэй зонхилһон ехэ уласые жаргуулан, гарынь газарта, хүлынь хээрэ табюулжа, улас иргэнээ урдаа хуряажа, түрэ ёһоёо түбшэн барижа, үбгэд, хүгшэдые жаргуулжа, үдэжэ байһан залуушуулые амаруулбал, жаргалангай һайн энэ" гэһэн юм. Тиихэдэнь Чингис хаан "Өгөөдэйн үгэ маша зүб" гэжэ зарлиг буулгаһан байна. Тиигээд саашань Чингис хаан жаргал гээшые элирхэйлэн, хүбүүдтээ иигэжэ хэлэһэн юм:

Түрын эзэн хаан мэргэн сэсэн болобол,
Түрэ ёһоёо түшэн байбал,
Түрүүлһэн эсэгэ, эхэ мэндэ болобол,
Түрэһэн аха, дүү түгэс болобол,
Түрэ ёһо мэдэхэ түшэмэлтэй болобол,
Түүрэхэгүй дайсаниие дараха сэрэгтэй болобол,
Түмэн бидэ гэргэ хүбүүд, аша үри мэндэ байбал,
Дэлхэйн эрхэтэ мүнхэ тэнгэри туһалха болобол,
Тэнсэлгүй ехэ жаргалан тэрэ бшуу даа.

Үйлын үреэр гү, али эхэ, эсэгын буянгаар энэ дэлхэйдэ адагуусан бэшэ, харин хүн боложо түрөө хадаа, хүн гэһэн нэрэеэ дээрэ үргэжэ, хүсэ шадалайнгаа болон бэлиг талаанайнгаа зэргээр зоной тулада ажал хэхэ уялгатайбди. Энэ хадаа манай энэ наһанай жаргалай нэгэ хубинь байха ёһотой гэжэ һанагдана. Хүн түрэһэн нэрэеэ хаража, үри хүүгэдээ "гарынь ганзагада, хүлынь дүрөөдэ" хүргэхэ гээшэ баһал энэ наһанаймнай зайлашагүй хэрэг болоно. Тиигэбэл аша гушанараа хаража, зүрхэ сэдьхэлээ уяруулжа, хэзээ нэгэ жаргаха саг тохёолдодог.

Имагтал жаргал тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ дэлхэйдэ хүнэй дүрсэ оложо түрэһэмнай нэн түрүүшын жаргал гэжэ тоологдохо зэргэтэй. Саашадаа манай аминай ямар түбидэ, ямар дүрсэтэйгөөр мүндэлхэнь гансал бидэнһээ дулдыдаха болоно.

Элдэб нүгэлтэ үйлэ хэрэгүүдые тэбшэжэ, муу муухай мунхаг шуналда диилдэнгүй, сэдьхэл бодолдоо сэсэг ургуулжа, урдахи хойнохиёо ухамайлжа, амандаа хэхэ хоолтойхон, алаяа бүглэхэ хубсаһатайхан, эхэ, эсэгэеэ энхэрэн хайрлажа, үри хүүгэдээ үргэн тэнжээжэ, зоной түлөө зорин оролдожо, үдэр бүри наранай һайханиие хаража, үдэшэ бүри үреэлэй һайханиие шагнажа, зол жаргалтай ажаһуутыт даа. Жаргал тандаа үреэнэб, жаргал!

Д. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Элбэг Манзаров

ХАБ НОХОЙ

(Басни)

Гүлгэн залуу Хаб нохой
Гэшхүүр дороһоонь
Гаража үрдеэгүй байгаад,
Хубилалта урбалта болоходо,
Хүхин баярлан хусаба.
Гүрэн түрэ дэлгүүртэ ороо гээд,
Гэдэһээ һабардан долёобо.
Мүнөө хүлгөөтэй энэ сагта
Мүнгэ шүдэндөө зууха гэжэ
Үдэр, һүнигүй бодобо.

Үлүү дутуу юумэ
Үбэртэлдэг болобо.
Хаб нохой һульмиижа,
Хулуушанай харгыгаар мүлхибэ.
Хулууһан зөөриеэ дэлгүүртэ
Худалдаа, бүришье баяжаба.
Мэхэ арга гаргажа,
Мийнтээр бараа абана.
Дам саашань үнэтэйгөөр
Дахин худалдажа үрдинэ.
Шамбай арбаад нохойнуудые
Шэлээд хүлһэншэ болгобо.
Мүнгэн гээшые мүнэһэлбэ,
"Мүлжэгшэ" нэрэтэй болобо.
Таниил тала нүхэдөө
Таһа мэхэлжэ һураба.
Хороо бусалһан нохойнууд
Хоро эдюулжэ алаба.

* * *

Хани дэлгүүрэй харилсаан
Хэндэ мууе асархаб даа.
Ажалаараа баяжаһан хүндэ
Атаа жүтөөн юундэ байхаб даа?!

Уншагшадаймнай туршалганууд

ЭХЫН ЗҮРХЭН

Эдир залуу ябаһамнай
Эдитэй эхын хабаһаа.
Эды бэрхэ болоһомнай
Эжын эрдэмтэ шадалһаа.
Эхын бариһан эдеэнһээ
Амтатай юумэн байхагүй,
Эхын үнэнтэ һургаалһаа
Эрхим заабари олдохогүй.
Эхын урманай зөөлэндэнь
Эрхэлэн алдана бэемни,
Элбэг баян дурандань
Энхэрэн уярна зүрхэмни.

ЭГЭШЭДЭЭ

Эрэ бэеэ хүсэн ябахадаа,
Эхэһээ балшараар үлөөлби,
Иимэ хабатай мүнөө ябахадаа,
Инаг зүрхэтэй эгэшэһээлби.
Эхынгээ зүрхэнэй зөөлэн зангые
Үгэн намдаа, эгэшэм, үргөөш,
Элшэ баярай һайхан үреэлнүүдые
Эльгэлэн намдаа, эгэшэм, эльгээнэш.
Шинииингээ хабаар хүн болоһондоо,
Эгэшэ, шамдаа ехэ баярланам,
Эдитэ хабааршни энэ ябаһандаа,
Эгэшэм, шамдаа наһаараа үритэйб.

Эблэн, эбдүүсэн ябаһыеш
Эхын зүрхэн мэдэдэг,
Элдэб һанааанда абтаһыеш
Энхэрэн эльбэн болюулдаг.
Эхын эльгэн нимгэн
Эсэһэнээш мэдүүлдэгүй,
Эхэ хүбүүдээ һанан
Энхэрэнхүлеэнэ эсэнгүй.
Эхын зүрхэн хатуушье һаа,
Эгээл үнжэгэн—мэдээжэ,
Хайлама зөөлэн гээшье һаа,
Хатуу буладай эгээ дээжэ.

БАГША

Багша зааналь,
Багша һурганал,
Багшаһаа барандаа
Байдалаа мэдэнэл.
Багшын ашаар,
Бэлигэй хабаар
Бүхы юумые ойлгонол,
Бултыень нэрлэн шаданал.
Багша бэшүүлнэ,
Ном уншуулна,
Бараниемнай бодолгодо
Бэрхэ болгоно.
Багшын һургаалһаа
Бэрхэ болон ургажа,
Байха замбуулиниие
Бэһэлэн тойронол.
Багша баранһаа эрдэмтэй
Бараниие һургаха шадалтай,
Эхын, багшын зааһан һургаал
Эрхим жэшээ болохо хүсэтэй.

БАЯН ТАЛА

Тала газар үнэр баяараа
Татана зоноо бэе тээшээ,
Талын баяни үзэн харахаяа
Түргэлнэ амитан хүдөө тээшээ.
Зунай дунгяарма үдэрэй ерэхэдэ,
Тала нэрьенэ элдэбын дуугаар,
Талын ургамалай арюун хангалда
Тунгалаг болоно манай агаар.
Булжамуурта талын баян бэлшээридэ
Бахархан эдеэлнэл адуу мал.
Бэлшээриин ногооной хужархуу үлтэйдэ
Бүдүүрэн таргалнал бүхы мал.
Үргэн талын ургасын үндэртэ

Үхэрнүүд манай үргэлжэ бэлш
Үнэтэ ногооной үнжэгэн үлтэ
Өөхөөр бултадаа дүүрэн гадарм
Зуһалан талаар зундаа ябаха
Зүһэнэй ургамал халюурш харагда
Зэргэ һайханаар анхилма үнэрт
Зүрхэмни баярлан ханан жарга
Эсэгэ баабайн баян талые
Эрхим һайнаар өөдэнь үрг
Эзэн болохо саашаа үетэ
Элбэг байхаар эршэтэй бэл

АША БАСАГАНДАА

Ашатай болоһондоо баярлан
Абанам ходо гардээрээ,
Гарайм зөөлэни мэдэн,
Гарһаам буунагүй хүл дээрээ.
Хоёр гарайнгаа шаласа
Хабалан ашаяа үргэлнэб,
Хүүхэн урихан шарайень
Ходо нюдэндөө харанаб.
Ашамни ехэ амтатайл—
Тэбэрин таалажа саданагүйб.
Аргамни бага болонхойл—
Арбайсаа гүйхэдэнь хүсэнэгүйб.
Бурханһаа буужа ерэхэдээ,
Бариха аргагүй бишыхан,
Һараяа дүүрэжэ ерэхэдээ,
Һалбаран бадаржа энеэбхилнэ.
Хоёр һараяа дүүрэхэдээ,
Хоёр гартам дүүрэбэл,
Гараа дээгүүрнь хүдэлгэхэдэ,
Гарым дахалдан харанал.
Арбан хоёрдохи һарадаа
Алхалан дайдаяа захалбаш!
Амитан зоноороо саашаа
Ажана жаргажа һуухаш.
Альган дээрээ үргэһэн
Абынгаа урмыень бү хухалаа
Аятайгаар хүн болгоһыень
Ухаандаа һанажа ябаарай!
Эльгэн дээрээ үргэһэн
Эжынгээ урмые бү таһалаа
Эльбэн таалан хүн болгоһы
Эльгэндээ һанажа ябаарай!
Үдэр һүнигүй үлгыдэшни
Үтэлһэн эжыш һахялал,
Үнжэгэн заахан бэеыешни
Үбшэ хабшанһаа халхалаал.
Үлдэхэ даарахыешни мэдүүлэ
Үргэнэбди, ашамнай, шам
Үнэн ябадалдаа алдуугүй,
Үнэр баян жаргаарай.

Митрофан ГЕРГЕ
пенсио

АЛАС-ДУРНЫН ИСКУССТВЫН ИНСТИТУТ ДҮҮРГЭГШЭДЭЙ ЗОХЁОХЫ АЖАЛАЙ 20 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛЫЕНЬ ХАНААХА

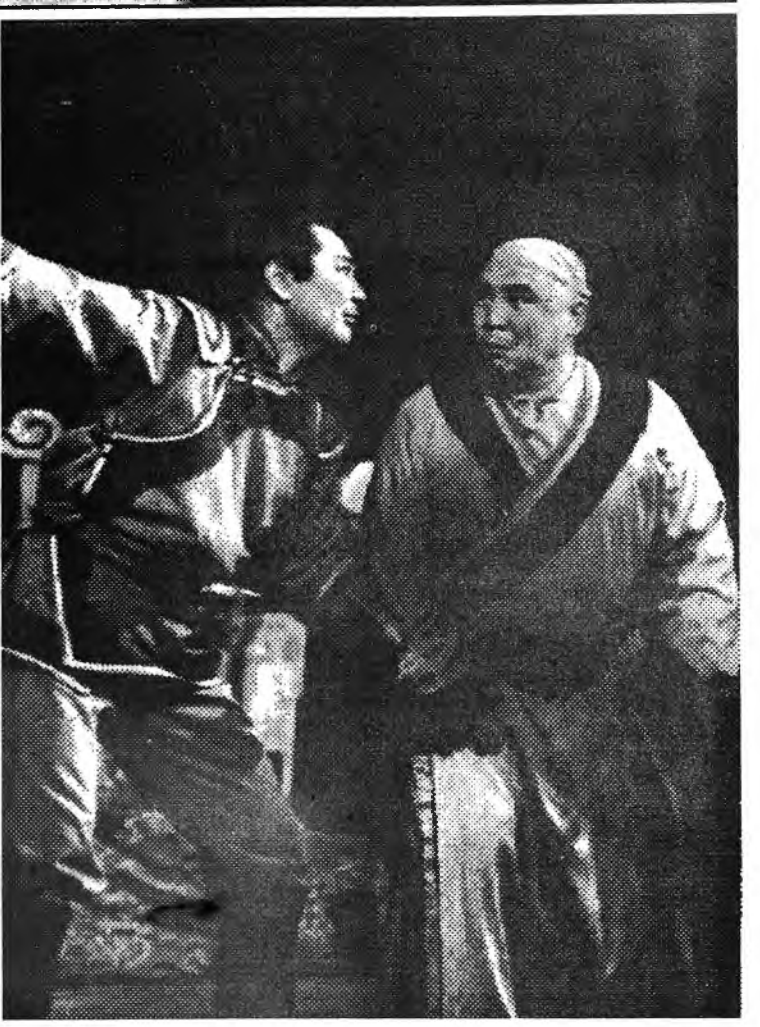

ондо Алас -Дурна зүгэй нын дээдэ һургуулиин гэһагые Буряадай бүлэг уул дүүргэжэ, Х. евай нэрэмжэтэ буряад театрта хүдэлжэ эхилээ гша, республикымнай ствын габьяата ажал гша Сергей Захарович логой хүтэлбэри доро болон зүжэгшын таһаг ын 20 гаран залуу туруд, нэрлэбэл, Дарима ова, Любовь Цыдыпова, хид Очирова, Елена ева, Содном Хажитов, -Дугар Бочиктоев, Чимит нов, Иван Цыбикжапов, Бабуев, Анатолий ишкин, Цырен-Доржо анов, Любовь Цыренова бусад түрэл театртаа ны ажалайнгаа намтар ын. Олонхинь мүнөө рөө ажаллана. Анхан ааз, Мольерэй "Скапенэй нууд", М. Светловой жалэй үнгэрһэн хойно" зүжэгүүдые тэдэнэр м, концерт наада табяа Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо жэлходорон ошоо.

ын хүнгэн бэшэ цэлэһэн алас-дай хуби заяан ондо оор тодороо, гэбэшье холбоһон харгы замаа бүри хурсадхан ; зариманиинь ойшье мэргэжэл хеохы замаа аялга хурса гуурһаараа, нгаараа баяжуулаа, гэшэгүй, өөрын онсо дабтагдашагүй глэлтэй гэжэ хэлээд, бага багааршье рэхэ байнабди.

ажалайнь эхин үлгы Алас-Дурнын институт улаан дүүргэһэн, Буряад ын арадай артист, ын Гүрэнэй шангай Чимит Ринчинов гтэһэн бэлигтэй Шадамар бэрхээр роль наадажа, шэнэ рилтэдэ хүрэмөөр энэ дэхэһэн байна. "Лир Шогуушанай рольдо даа, гүн сэдьхэлэйнь харуулжа шадаа гэжэ солон тэмдэглэмээр.

гурбан гулбай Яруура гүүлэдэг тоонто нютагһаа гараһан Буряад Республикын арадай артист **Дамба-Дугар Бочиктоев** гансашье бэлигтэй артист бэшэ, мүн арадай дуунуудые гоёор дууладаг, уян сэдьхэлтэй, угай баялиг болохо һайхан хоолойтой артист мүн. Монгол орондо Улаан-Баатарта болоһон уласхоорондын конкурсдо шалгаржа, лауреадай нэрэ зэргэтэй болоһон юм. Республикын Гүрэнэй шанда хүртэһэн "Дамдин лама" гэһэн зүжэгые "Бадмахан лёнхобоор бүрхөөгдэнхэй..." гэһэн Яруура тухай һайхан дуугаараа шэмэглээ, тиигэжэ Д-Д. Бочиктоев өөрынгөө онсо хубита энэ зүжэгтэ оруулаа бэлэй. Буряад хүнэй доторой байдал дуунай хэлээр дамжуулха арга шадабаритай энэ артист драматическа рольнуудаараа баһал баясуулдаг байна. Саашадаашье уран бэлигээ мүлижэ, ульгам дуунуудаа уянгатуулан дуулажа, зоноо урмашуулжа байһандань нүхэртөө этигэнэбди.

Иван Цыбикжапов—Буряад Республикын габьяата артист. Өөрын онсо харгытай, ехэ абьяастай, дууша сэдьхэлтэй хүн. Анатолий Кимэй "Хүхы шубуунай гуниглалда" (Бонгир) гол роль бэрхээр наадаа, эндэ бэлиг шадабарияа гэршэлжэ шадаа. Д. Эрдынеевэй "Бальжан хатанда" соло дуудадаг хүнэй роль, Б-М. Пурбуевай "Хүдөөгэй-минии хүйхэрнүүдтэ" шог ёгтото роль һайнаар гүйсэдхэһэн байна. "Будамшууда" Найдан үбгэнэй роль гүйсэдхэхэдөө, гүн сэдьхэлэйнь һайн талые харуулжа шадаа бэлэй.

Олег Бабуев—Буряад Республикын арадай артист-алишье талаараа дүрбэн тэгшэ бэлигтэй. Шог ёгтотойшье, гүнзэгы драматическа рольнуудые шадамар бэрхээр наадажа, харагшадаа баясуулжа байдаг юм. А. Вампиловай "Уугган хүбүүндэ" Васенкын роль бэрхээр наадажа, 1976 ондо Москвада болоһон гастролиин үедэ (Малый театр) С. Бабуевта шүүмжэлэгшэд, харагшад үндэр сэгнэлтэ үгөө һэн.

Анатолий Ермошкин хадаа баһал ажалаараа альга ташуулдаг абьяастай артистнуудай нэгэн. "Үльгэршэн" гэһэн фильмдэ гол роль (Пёохон Петров) гүйсэдхөө.

Буряад Республикын габьяата артистнууд **Содном Хажитов, Цырен-Доржо Бальжанов** гэгшэд бэлигтэй режиссернууд юм. Содном Дареевич "Үльгэр" гэһэн хүүхэлдэйн театрта ахамад режиссёроор амжалтатайгаар ажаллажа, "Ногоодой сэсэн хатан" (уласхоорондын конкурснуудта хабаадаа), "Тройль хатан" болон бусад зүжэгүүдые табяа. Өөрөөшье буряад драмын театрта тобоймо олон роль гүйсэдхөө. Ринчин-Доржо Дымбыловэй роль "Тайшаагай ташуурта" бэрхээр наадаа.

Цырен-Доржо Бальжановай найруулһан "Дамдин лама" гэһэн зүжэгэй бүлэг уран бэлигтэн республикын Гүрэнэй шанда хүртөө. Польшын Елене-Гуры хотодо болоһон уласхоорондын театральна фестивальда энэ зүжэгтээ хабаадаа, магтуулаа. Мүнөө "Цээнэ сэсэгээр хэһэн дэн" гэһэн шэнэ зүжэг һаяхан тэрэ найруулан табиба.

Буряад Республикын арадай артист **Доржо Сультимовай** наадаһан рольнууд уран бэлигтын баян арга боломжонуудые гэршэлнэ: "Ревизорто" Городничиин, "Будамшууда" шэрээтэ ламын, "Уугган хүбүүндэ" Сильвын, "Далан худалчда" Галдан ноёной рольнууд зохёохы ажалайнь намтарые шэмэглэнэ. Мүнөө Буряадай Гостелерадиокомпанида ахамад редактораар тэрэ ажаллана, сүлөө сагтаа уран зохёолнуудые бэшэнэ.

Доржо Норбо-сампиловичтай уулзажа, зохёохы ажалтай, суг һураһан нүхэд тухайгаа юу хөөрэхэбта гэхэдэмни, иигэжэ хэлээ һэн:

—Суг һураһан басагаднай баһал түрэл театртаа һайн хүдэлнэ: Дарима Дамдинова, республикын габьяата артистка Бальжит Очирова, Елена Дамбаева, Любовь Цыдыпова гээд булта урагшаа һанаатай эдэбхитэй артистнууд. Олон тоото зүжэгүүдтэ, Сагаан һарын үдэшэнүүдтэ, хүүгэдтэ зорюулагдаһан уулзалгануудта эдэбхитэйгээр хабаададаг зохёохы эдэ нүхэдтөө иигэжэ хүсэхэ байнаб: сагай хэды хүндэшье һаа, бүхы сэдьхэлээ арад зондоо үгэжэ, соёлоо үргэжэ, мэргэжэлээ улам мүлижэ, харагшадайнгаа зүрхэ сэдьхэл ханааха, хүлгүүлхэ, баясуулха рольнуудые наадажа, эбтэй эетэй, энхэ амгалан ажаллаял даа. Хүнэй эдлэдэг жаргалда хүртэжэ, хүнэй һүр һүлдые үргэн, омогдорюун, элүүр энхэ ябахые хүсэнэбди.

Энэ һайхан хүсэлнүүдыень дэмжэн, суг хүдэлдэг нүхэдтэнь, зохёохы ажалтай артистнуудта һайн һайханиие, урагшатай, урматай ябахыень бидэшье хүсэнэбди. Алас-дурнынхид "артист" нэрэеэ оло дахин нэрлүүлхэ, арад зоноо ходоодоо баясуулжа байха гэжэ бидэшье этигэнэбди.

Б.ДОРЖИЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Ц. Шагжинай "Будамшууда" Россин арадай артист Михаил Елбонов (Будамшуу), Буряад Республикын арадай артист Доржо Сультимов (шэрээтэ лама) гэгшэд наадана.

Арадай аман үгын абдарһаа

ШОЛМОСЫЕ ШАТААБА

Хэзээ нэгэ сагта Нэрһэтын дабааанда шолмос бии болоо гэжэ хүн ехэ ябадаггүй байһан юм. Нютаг нутадаа ходо туһа хүргэхэ гэжэ оролдодог Аргаша тэрэ шолмосые яалтай гээшэб гэжэ тэрэ дабаанай орой дээрэ гаража хонохо байна гээд, хоол хүшэеэ абаад ошожо, хонохо зорилготойгоор гал түлеэд, сай бусалгаба. Тоһоо хайлуулжа, шара тоһон болгобо. Сайнгаа бусалхада, сай аягалаад, хажуудань шара халуун тоһоо баһа нэгэ аяга соо хэзэд сайнгаа халуун байхада, хүйтэн уһа нэмээд, тэрэ сайгаараа толгойгоо норгожо һууба. Шолмос тархяа норгоод һуужа байхыень хараад, Аргашын хажууда ерэбэ, "Үү, яагаа һайн юм бэ, гансаараа хонохо гэжэ байтарни, та ерэжэ, хани болохотнай ха юм" гэбэ Аргаша.

Шолмос галай хажууда ерэжэ зогсоод, "Танай нэрэ хэн бэ" гэжэ һурахадань, Аргаша: "Миниий нэрэ Эб эреэн" гэжэ харюусаад, аягатай хүйтэн сайгаараа толгойгоо норгобо. Шолмосой ехэ гайхан:. "Та юу хэжэ байнат?" гэхэдэнь, Аргаша: "Би гэзэгээ харлуулжа байнаб",—гэжэ харюусаба.

Шолмосой Аргашада дүтэлжэ ерээд: "Би баһа толгойгоо харлуулхам" гэхэдэнь, Аргаша хайлуулһан тоһоо аягатайень үгөөд: "Толгойгоо энээгээр норгоод, намдал адляар галда шарагты" гээд, толгойгоо галда шараба.

Шолмосой тэрэ хайланхай тоһыень тархи дээрээ адхаад, галда дүтэлхэдэнь, тархидань гал аһашаба. Шолмосой хуугайлан бархираад гүйшэхэдэнь, галынь бүри ехэдэжэ, шолмосоо шатаажа үгы болгоһон юм.

Тэрэ сагһаа хойшо Нэрһэтын дабааанда шолмос үгы болоһон юм гэдэг.

С. БАХЛАЕВ.

Улаан-Үдэ.

...ХЭРЭН БАЙГША ХАДАМНАЙ...

ХҮГШЭН ЭЖЫМНИ

...рөн байгша хадамнай
...өгөөрөө харгытай,
...ин буурал эжымнай
...дхэ дороо нёлбостой.
...лан байгша хадамнай
...гаараа харгытай.
...буурал эжымнай
Хасар дээрээ нёлбостой.
Сэнхиин харагдагша
хадамнай
Сагдуул соогуураа харгытай.
Самган буурал эжымнай
Саншаг дээрээ нёлбостой.

ХАДАДАА МОДОНУУД...

...даа ургаһан
модонууднай
...рэн, харагдан байхань
яагаа һайхан бэ?
...гэ олон нүхэдүүднай
...он байхань
яагаа һайхан бэ?
...ааа ургаһан
модонууднай
...ан харагдан байхань
яагаа һайхан бэ?
Ударник габшагай
нүхэдүүднай
Ударидан байхань
яагаа һайхан бэ?
Шэлэдээ ургаһан
модонууднай
Сэнхиин харагдан байхань
яагаа һайхан бэ?
Сэлеэнэй олон нүхэдүүднай
Шударгы хүдэлхэнь
яагаа һайхан бэ?

РЕДАКЦИНhАА: Эдэ дуунуудые Загарайн аймагай Нарин ...тагта ажаһуудаг пенсионер 77 наһатай Дариин Цыжидма ...да эльгээгээ.

АВТОРhАА: Энэ дуунуудай гонорарынь Джарун Хашорой ...саргада хандиб болгон баринаб.

АНДРЕЙ ГАВРИЛОВАЙ ДУРАСХААЛДА

Буряадай рок-хүгжэмэй эхи табигша, композитор, дуушан Андрей Гавриловай дурасхаалда зорюулагдаһан фестиваль эдэ үдэрнүүдтэ болобо.

"Сайн байна, минии хото!" гэһэн нэрэтэй энэ фестиваль түмэр замшадай соёлой байшанда үнгэрбэ. Сибирьтэ болон Алас-Дурнада мэдээжэ болоһон "Амальгама", "Мохеровый май", "Рваный ангел", "Братва" (Гусиноозерск хотын), "Империя снегов" урдандаа "Каспар Хаузер" гэжэ нэрэтэй байһанаа мүнөө "Лези-фокс" гэжэ нэрлэгдэдэг болоһон рок-бүлэгүүд фестивальда хабаадаа юм.

Фестивалиие эмхидхэгшэдэй нэгэн, мэдээжэ рок-хүгжэмшэн Владимир Батурин болоно. "Буряадай Виктор Цой" гэжэ алдаршаһан Андрей Гаврилов 1992 ондо гэнтын аюулһаа наһа бараа һэн. Бэлигтэй буряад рок-хүгжэмшэнэй дурасхаалые мүнхэлэн, залуу хүгжэмшэд болон дуушадай иимэ һайндэр үнгэргэһэниинь һайшаалтай.

МАНАЙ КОРР.

"НАМДААЛ МҮРГЭЖЭ БАЙГТЫ..."

(Таабаринууд)

Гурбан аха дүү
Гуламтадаа
Гуяа шараа.
(Тулга)

Мангүйгөөр
Мяха шарахагүйш.
(Тулга)

Баабайнь
Барьягар,
Эжынь зөөлэхэн,
Эгэшэнь нагалзуур,
Хүбүүниинь шэмхэдэг.
(Сусала, шандаруу, дулэн, ошон)

Улаахан хүбүүн
Улаа нэхэжэ ошоһоор
Ошон ошоо даа.
(Гала ошон)

Намһаа ехэ бурхан
Намжаа түбидэ байхагүй.
(Гал)

Байгал шадарай нютагуудта

"ҮНДЭҺЭН ЁҺО ЗАНШАЛНУУДТА ҺУРГАНАБДИ"

Намарай нэгэ һайхан үдэр Байгал шадарай арадуудай заншалта гар урлалай, уран дарханай 38-дахи лицей ошожо, һуралсалай талаар директорэй орлогшо Софья Михайловна Цыбановатай хөөрэлдэбэбди.

—Софья Михайловна, танай лицей һүүлэй үедэ республика дотороо яһала мэдэжэ болобо. Буряад арадайнгаа ёһо заншалнуудта үндэһэлэн, оюутадые шэнэ мэргэжэлнүүдтэ бэлдэжэ эхилээд байна гээшэт. Лицей тухайгаа хөөрэжэ үгыт.

—Манай училищи 1982 онһоо 38-дахи ПТУ гэжэ нэрэтэй байһан юм. Эндэ бидэ трактерист, жолоошон, өёдолшон, тогоошон гэхэ мэтэ мэргэжэлнүүдтэ һургадаг байгаабди. Тиигээд 1993 оной март һара соо училищимнай 38-дахи Байгал шадарай арадуудай заншалта искусствануудай лицей болоо һэн. 1994 оной май һара соо энэ лицей байгуулагдаа. ВАРК-ын президент Д-Н. Дугаровай үүсхэлээр Буряад орон соомнай арадайнгаа уран дархашуулые бэлдэхэ гуламта бии болобо гээшэ.

—Юундэ Ивалгын аймагта иимэ лицей нээхэ тухай шийдхэбэри абтааб?

—Манай байгаали ямар гоё газшаб?! Ивалгын дасанда хаа хаанаһаа хүн зон ерэжэ мүргэдэг. Тиихэдэ хотодо дүтэ оршодог. Нютагаймнай мэдэжэ шүлэгшэд, уран зохёолшод, композиторнууд түрэл нютагаа, арадаймаа, байгаалияа магтаһан шүлэгүүдые, дуунуудые бэшэнэ. Минии һанахада, лицей эндэ нээһэниинь тон таарамжатай байна.

—Ямар шэнэ предмедүүд үзэгдэнэб?

—Түрүүн һуралсалай программа соомнай мүнгөөр болон модон дээрэ һиилэдэг арадай мастер-чеканщик, жэнхэни буряад хубсаһанай өёдолшон гэһэн мэргэжэлнүүдтэ һуралсал эхилһэн юм. Һүүлдэнь багахан хубилалтанууд болоо. Программмамнай орёошог, тиигэбэшье һурагшад үшөө саашаа һурахаа хүсэлтэй.

—Хэшээл заадаг мастернуудтаяа танилсуулыт?

Татьяна Цыреновна Дашиева эгээл түрүүшынхиеэ 1994 онһоо гобелен бүтээхэ ажал эхилһэн байна. Энэ хадаа һарлагай, мориной дэлһээр элдэб угалзануудые хэрэглэн, гоёор бүтээгдэһэн зүйлнүүд юм. Буряад хубсаһа оёдог 60 наһатай Батуева Дымчигма Батуевна хотоһоо ерэжэ, шабинараа һургадаг һэн. Үдэр бүри хүгшэн хүндэ хоёр тээшээ харгыда ябахэнь хүшэр ха юм. Тиигээд энэ хэдыхэн саг соо Дымчигма Батуевна гурбан мастерые бэлдэжэ үрдиһэн байна. Манзаров Элбэг Содномович-Уран зураашадай холбооной гэшүүн, поэт—мүнгөөр дархалжа һургана. Уран зурагай кабинедтэ дархан Будажапова Нима Лубсановна заана.

—Үхибүүд хаанаһаа ерэжэ һурана гээшэб? Холоһоо ерэһэн үхибүүдтэ байра бии гү?

—Гансашье манай республикаһаа бэшэ, харин Шэтэһээ, Эрхүүһээ, Туваһаа ерэжэ һурана. Өөһэдын хамтын байратайбди, оюутадай дураар байха гэжэ оролдодогбди. Лицеймнай "Спектр" гэжэ ансамбль уран һайханай концерт, тоосоонуудта жэл бүри хабаадалсажа, түрүү һуринуудые эзэлдэг юм.

—Саашадаа ямар түсэбүүдые урдаа табинхайбта?

—Мүнөө бидэ гансашье буряад арадай хубсаһа хунар бэшэ, харин эвенк, шэмээшэг, казах арадуудай уран дарха шудалжа, ёһо заншалнуудтайнь һурагшадые танилсуулха гэжэ түсэблэнэбди. Тиихэдэ түлбэритэ курсануудые нээхэ зорилготойбди. Мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ дуратай үхибүүд һуралсалайнгаа һүүлдэ эндээ үлөөд һуража, дээдэ гарай дархашуул болохо хүсэлтэй. Эндэ арадайнгаа түүхэ, хэлэ, ёһо заншалнуудые үзэхэһөө гадна өөһэдынгөө саашанхи харгыда хэды хэрэгтэй юумэнүүдые абажа, ажабайдалдаа хэрэглэхэ гээшэб?! Энээнһээ гадна үшөө олзын хэрэг эрхилэгшэдэй онсо шэнжэнүүдтэй танилсуулха предмедүүд үзэгдэхөөр хараалагдана: маркетинг, экономико гэхэ мэтэ.

* * *

Үнэхөөрөөшье, училищиин оюутад шудалжа, һуража байһан ажалдаа ехэ дуратайгаар, оролдосотойгоор хандана гэжэ тэдэнэй гараар хэгдэһэн зүйлнүүдые, хубсаһануудые хараад, онсолхоор байба. Мастерскойн таһалгануудынь уужам, һаруул, хүнэй сэдьхэл баясуулмаар шэмэглэгдэнхэй. Үхибүүд өөһэдөө мориной дэлһээр, хониной ноохоор, элдэб үнгын утаһануудаар элдэб зүйлнүүдые бүтээнэ. Арадай үндэһэн хубсаһанай мастерской соогоо оюутад һургуулинууд болон хүдөө ажахыһаа захяануудые абажа, буряад эхэнэрэй, эрэшүүлэй элдэб хубсаһануудые оёно. Мүнөө лицейдэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин долоон хоног үнгэрбэ. Эндэ оюутад өөһэдынгөө гараар ургуулһан огородой эдеэнэй выставкэ шэмэглээ. Хүбүүдтэ трактор жолоодолгын конкурс үнгэргэгдөө. Тиигээд "Алтан намар" гэһэн үдэшэдэ оюутад булта эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Тиин энэ лицейдэ саашанхи ажалдань амжалта, Буряад оронойнгоо уран баялигые арад зондоо үргэнөөр дэлгэрүүлхыень хүсэнэбди.

К. ХАТЕЕВА,
БГУ-гай буряад хэлэ бэшэгэй таһагай оюутан.

Агаһаа мэдээсэнэ

БАЙГААЛИ ХАМГААЛГЫН МУЗЕЙ

Агын багшанарай колледжын дэргэдэ Байгаали хамгаалгын музей бии юм. Эндэ нютагай тала дайдаар тараһан ан гүрөөлэй, ургаса ногооной, элдэб һонирхолтой шулуун хүшөөнүүдэй, ой модоной зүйлнүүдэй 3 мянга гаран экспонадууд дэлгээтэй. Гэхэтэй хамта фото-зурагууд, кинофильмнүүд, эрдэмтэдэй номнууд суглуулагданхай.

Байгаали хамгаалгын талаар бүхы областиин багшанар суглуулаһан, хуралдаһануудые үнгэргэжэ, эндэхи шэнжэлэлгэ болон бусад материалнуудаар һургуулинуудта тусхай хэшээлнүүдые үнгэргэдэг болонхой.

Энэ һонирхолтой музейн байгуулагдаһанһаа хойшо арбан юһэн жэлэй хугасаа соо 41 семинар ба конференцинүүд үнгэргэгдөө. Мянга гаран хүн округ ба областиин үзэсхэлэнтэй газарнуудаар аяншалһан байна. Хамта дээрээ 25 мянган хүн музей орожо хараһан, һонирхоһон байна.

Энэ музейн хүгжэлтэдэ бэ бэхижэлтэдэ педколледжын географиин багша, Россиин габьята багша Владимир Гаврилович Стрельников онсо ехэ габьяатай. Тэрэ нютагайэрхэ байдалда тааруулма, байгаали хамгаалгаар һонин нод һургуулинуудта зааха методик зохёонхой. Тэрээндэ ехэ баяр хүргэнэбди.

* * *

ҮЛҮҮ ХАРААД, БУЛУУ ХИМЭЛБЭ

Агын округоор үхэр малай үгы болошодог ябадал һүүлэй үедэ гайхалгүй болоһон аабдан. Зарим һэнгэргүй, мэхэтэй наймаашадай хүршэнэрэйнгээ хорёодо орожо, хоолойгоо тэжээжэ байһан ори ганса үнеэень хулуужархихэ ушарнууд нилээд үзэгдэнэ. Мяхыень шэрээд, Шэтэ, Улаан Үдэ руу талиишанад.

Тээсгэн эгээл иимэ ушарал Дулдаргын районой сүүлэй зүблөөн үнгэрөө. Тэндэ Угдам нютагай К. Батомункуев, Нимаев хоёр, үшөө Тугшанай Бадмаев хуулиин урда хаана барибад. Тэдэнэр үмсын айлай толгой үхэр үүсэлээд, Дулдаргын дардам харгыгаар город руу һүниин тэндэ шууюулжа ябаа зуураа, тэндэхи ГАИ-гаа хүдэлмэрилэгшэдтэ тогтоолгоо баригдашабад. Тэдэнэр 7 килограмм мяха ба 69 килограмм гэдэһэ дотор буулгаха баатай болоо һэн.

Үлүү хараад, булуу химэлһэнэйнгээ түлөө тэдэнэй тус бүридөө дүрбэн жэл хугасаа соо эрхэеэ хаһагдаба.

Ц.ГОНГОРОВА.

ТВРЗ-гэй ПОЛИКЛИНИКЭДЭ

Локомотив-вагон зэһэбарилгын заводой поликлиникэдэ түлбэритэ элдэб талаалай эмнэлгэ эхилэнхэй. Хэшээлэй 31-дэхи кабинедтэ, вакцинацигой болон четвергын үдэшүүдэ косметолог мэргэжэлтэ үдэрэй 2 сагһаа эхэнэрнүүдые угтан абадаг юм. Нюурай арһа сэбэрлэхэнь 12.000 түхэригтэ, эмшэлгын баг (маска) табибал, 4550 түхэриг абаха. Арһанда тэжээл болодог эм домто ургамалаар баг табибал, 5550 түхэриг абадаг. Хэрбээ сэбхэтэй, тоһолиг арһатай байбалтнай, тусхай массаж хэһэнэй түлөө 5550 түхэриг эрихэ. Наһажаал эхэнэрнүүдтэ тусхай пластическа болон косметическэ массаж хэхэнь 7500-11000 түхэригтэ юм.

Энээнһээ гадна нэрэеэ нэрлэнгүй, гонорея, трихомонад, сифилис мэтын үбшэнтэй гү, али үгыгөө шалгуулха, удаань эмшэлүүлхэ аргатай юм. Ажалай долоон хоногой түрүүшын үдэр, мүн среда, пятницада энэ поликлиникын 38-дахи кабинедтэ мэргэжэлтэ врачнууд иимэ үбшэнтэниие аргалдаг байна. Тиихэдэ талалалта гараһанай, удаань эмшэлүүлһэнэй түлөө бүхы дээрэнь 100000 түхэриг түлэхэ ёһотой.

Т. ВЛАДИМИРОВА.

Манай хөөрэлдөөн

БАГАҺАА ДУУНТАЙ НҮХЭСЭНЭ

Эдир үхибүүдтэй хөөрэлдэхэдэ, хододоо һонирхолтой байдаг. Байһанаа хөөрэжэ, али нэгэ юумэ ажаглан, өөрын сэгнэлтэ үгэдэг ха юм даа.

Забайкалиин шэмээшэгүүдэй соёлой үдэрнүүдтэ шэмээшэг хүүгэдэй фольклорно фестиваль үнгэргэгдэһэн юм. Концертын забһарлалда олон үхибүүдээр хөөрэлдөө бэлэйб.

Таня Иванова, Бэшүүрэй 1—дэхи дунда һургуулиин 6—дахи классай һурагша:

—Минии хүгшэн эжы, Хавронья Григорьевна Ткачева 63 наһатай юм. Шэмээшэгүүд тухай олон һонирхолтой юумэ хөөрэдэг, найр нааданда дуу, хатараа гүйсэдхэдэг. 1920-ёод ондо манай уг гарбалайхид Москва шадарһаа зөөжэ ерэһэн юм. Дунда зэргын шадалтайхан бүлэ байһан гэдэг. Владилен Андреевич Иванов хүпшэн абамни хамтын ажахы байгуулалсаһан, нэгэ үедэ түрүүлэгшээр хүдэлһэн, һүүлдэнь хамалганда орохон юм.

Манай Бэшүүр һууринай түб үйлсөөр ябахада, яһала олон хүн, иланганяа хүгшэдүүд, наһатайшуул шэмээшэг аялгаар хөөрэлдэжэ байдаг даа.

Боря Белых, Максим Масляков, Гутайн дунда һургуулиин 6—дахи классай һурагшад:

—"Родники" ансамбльтаяа Улаан-Үдэ хоёрдохёо ерэбэбди. Манай классай 6 һурагшад фольклорно ансамбльда хабаадалсадаг. Манай багша Валентина Иосифовна Иванова ород арадай, шэмээшэгүүдэй дуунуудта һургадаг.

—Улаан-Үдэдэ хаагуур концерт харуулаабта?

—Бидэ, һаял автобусһоо буугаабди. Дээдэ-Онгостойдо байхабди. Үглөөдэр эндэ байха хадаа, олон юумэ харана бээзэбди.

Денис Тюрюханов, Бэшүүрэй 1—дэхи дунда Һургуулиин 8—дахи классай һурагша:

—"Васильки" ансамблиимнай хүтэлбэрилэгшэ Александр Сидорович Утенков. Ансамбльдамнай тусхай хүгжэмэй инструментнүүд гэжэ үгы. Хүгжэмэй инструмент соohоо гансал гармонь бии юм. Бэшэнь миин лэ абяа гарадаг, наадхуур мэтэ инструментнүүд: хэнгэрэг, түмэр ухват, маракас, таршагануур. Эдэниие бидэ өөһэдөө бүтээдэгбди.

Е. ЦЫБЕНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Таня Иванова тайзан дээрэ гарахынгаа урда тээ.

М. ШАНТАКОВОЙ фото.

ЭХЭНЭРНҮҮДТЭ - ШЕЙПИНГ

Нийслэл хотын Батарейкэ шадар оршодог Лев Толстойн үйлсын дахи гэртэ, ондоогоор хэлэбэл, "Золушка" гэһэн хүүгэдэй сад спортзал соо бэе элүүржүүлгын гимнастикаар, шейпингээр хэшээ һорилго дахин һэргээгдэбэ.

Республикын физкультурна диспансерэй тусхай һуралсал гараа мэргэжэлтэ инструкторнууд эдэ хэшээлнүүдые үнгэргэнэ. Ямар ч үбшэнтэй эхэнэрнүүд гол түлэб эндэ ябадаг. Врач урид тэдэнэ хаража, шалгажа үзөөд, хүн бүхэнэй арга шадалаар хэшээл һорилго тогтоодог.

Хүнэй үе мүсын нугархай, бэе махабадай хүдэр болохо зорюулагдаһан тусхай упражненинүүдые - шейпинг хэхэдээ, тэдэ зохид хүгжэм доро эхэнэрнүүд часай туршада бээ һорино. Хэшээл һүүлээр душ доро орожо, бэеэ амаруулна, сэлмээнэ. Мүн эндэ дурта хүндэ массаж хэхэ аргатай.

Хэшээл һорилго понедельниктэ, среда болон пятницын үдэр удаа - 17. 30, 19 сагта болодог юм.

Д. ПИДУЕВА.

АМТАТАЙ ДАА!

Һурагшадай намарай амаралтын үдэрнүүдтэ ниислэлэй "Баргузин" ресторанай нэгэ зал соо кафе-бар хүдэлнэ. Хүүгэдэй дуратай эдеэн—элдэб эсын пирожно, печени, мороженоо, нэрюун ундан эндэ элбэгээр дурадхагдана.

Сэнгүүдынь, мүнөөнэйхеэр абабал, бараг гэжэ хэлэхээр. 1200-1500 түхэригтэ пирожнонууд, 1600-2500 түхэригтэ мороженоо гэхэ мэтэ. Хүүгэдтэеэ ерэһэн түрэлхидһөө гадна эдиршүүл, оюутад олоороо эндэхи амтатай эдеэ туршана.

Манай корр.

Репортаж

ТЕЛЕФОНТОЙ АЙЛНУУД ОЛОШОРХОНЬ

...лэ аймагай түб ...тосхоной Базарная ...р тэешээ гэшхэлжэ харгыдаа ...хническэ хэлхеэ ...монтёрнуудай шэнэ ...ухахаяа нүхэ малтажа харажархибаб. Энэ ...урид наha барахан ...ооэт Даша Дамбаевай

...лсо
...ан газар түнхижэ,
...луу, дэгнүүл шорой
...охин шэдэнэб,
...бэшэ,
...эшэ
...гар соо шэшэрнэ
...лэгэй солгёотойхон,
...эн мүрнүүд hанагдажа,
...ем ехэтэ хүлгөөбэ. Эндэ
...та байhан
...удтай заатагүй
...гэжэ бодобоб.
...ны хүндэлэн гарахан
...траншей малтажа,
...бооной утаha-кабель
...ийнабди. Намарай
...ахан үдэрнүүдые
...аар хэрэглэхэ гэжэ
...тогайнгаа олонхи
...удые иишэнь
...удэлгэжэ байнабди,
...гэжэ аймагай
...хническэ холбооной
...ай Дармаевич Будаин
...эн зундаа хэр ехэ
...ахалхэбэ гээшэбта?
...ирхобоб.
...ай хүндэ хүшэршье
...ютелефонно станци
...ероор үргэдхэжэ
...-гэбэ тэрэ.
...итэбэл Хурамхаан
...ай олохон айл
...ой болохонь ха юм.
...ёнотой. Тосхоной
...Баруун-хойто захын
...гэшэ шэнэ лини
...Тиихэдээ
...кия, Санаторная,
...стов болон бусад
...ажаhуулhан зоной
...телефонуудые
...ааагай байгаа hаань,
...бөлүүлхэбди, - гэжэ
...харюусаба.
...телефон тодхохын
...хэдые түлэхэ
...ынга шахуу болохо
...Эихи зургаанай
...ишье үнэтэй, - гэбэ.
...түхэриг. Дэлгүүрэй
...орёо хүндэ энэ
...үлбэреэ гурба-дүрбэ
...адаггүй жиирэй
...хүнүүдтэ телефон
...дохо гэешэ угаа
...рэг болобол хаш.
...ндэхүшэршье hаань,
...ай техническэ
холбооной хүдэлмэрилэгшэд элдэб арга бэдэрэн, автотелефонно станцияа үргэдхэхые оролдоно. Зурууд сэхэ шэнэ лининуудые татана, шэнэhэн хуушан бахананууд hэльбэн шэнэлнэ.

Нэгэдэхи участогые даагша Борис Будаевич Баяндуевтай эндэ уулзабаб. Энэ нүхэрнай дунда hургуули дүүргээд, сэрэгэй албанда татагдажа, Номгон далайн Командорско аралнууд дээрэ алба хэhэн хүн юм. Сэрэгэй хэлхеэ холбооной оператор мэргэжэлтэй ябаа.

- Холошье, hониншье газарта алба хэгдээ даа. Алдарта далай тамарагша Витус Беринг гэгшын наha барахан, хүдөө табигдаhан олтирог дээрэ гурбан жэлэй үлүү сагай хугасаа соо албанда ябагдаа. Камчаткын хахад аралhаа зүүн тээхэнэ оршодог тэрэ Командорско аралнуудhаа тамардаг, Номгон далайгаар Хойто-Америкын Аляска хүрэтэр ошодог байгаабди, - гэжэ Баяндуев албанда ябаhан газар тухайгаа дурдан хөөрэнэ.

Албанай удаа тэрэ Улаан-Удэ хотын хэлхеэ холбооной техникум дүүргээ.

Тээ hаяшаг мэргэжэлэй талаар шалгалта (аттестаци) гарахадаа, яhала үндэр сэгнэлтэдэ хүртэhэн байна. Мүн участогайнь монтёрнууд, техническэ бусад мэргэжэлтэд муу бэшэ бэлэдхэлтэй байhанаа харуулаа.

Электротехническэ хэлхеэ холбооной нэгэдэхи участогай коллектив дотор хүдэлмэридөө hайнаар хандадаг мэргэжэлтэд үсөөн бэшэ. Тэдэнэйнь тоодо Радна Эрдыниев, Владимир Бадмаев, Анатолий Зарубин, Виктор Доржиев болон бусадые нэрлэжэ болоно. Дээдын гарай мэргэжэлтэдэй дундаhаа АТС-эй инженер үйлэдбэридөө нарин нягтаар хандадаг Марина Стукаловае дурдангүй гарахын аргагүй. Новосибирск хотын хэлхеэ холбооной институт дүүргэhэн залуу мэргэжэлтэн болоно бшуу.

Аймагай электротехническэ хэлхеэ холбооной коллективэй гэшүүд хараалhан зорилгонуудаа удаа дараалан бэелүүлжэ, дэлгүүрэй эрилтэнүүдтэ харюусамаар таарамжатай хэмжээнүүдые абажа, ажамидарха аргаяа бэдэрэн, аймагай эмхи зургаануудые, мүн зониие хэлхеэ холбоогоор жэншэдгүй хангаха гэжэ оролдожо ябаhаниинь ехэл hайшаалтай.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

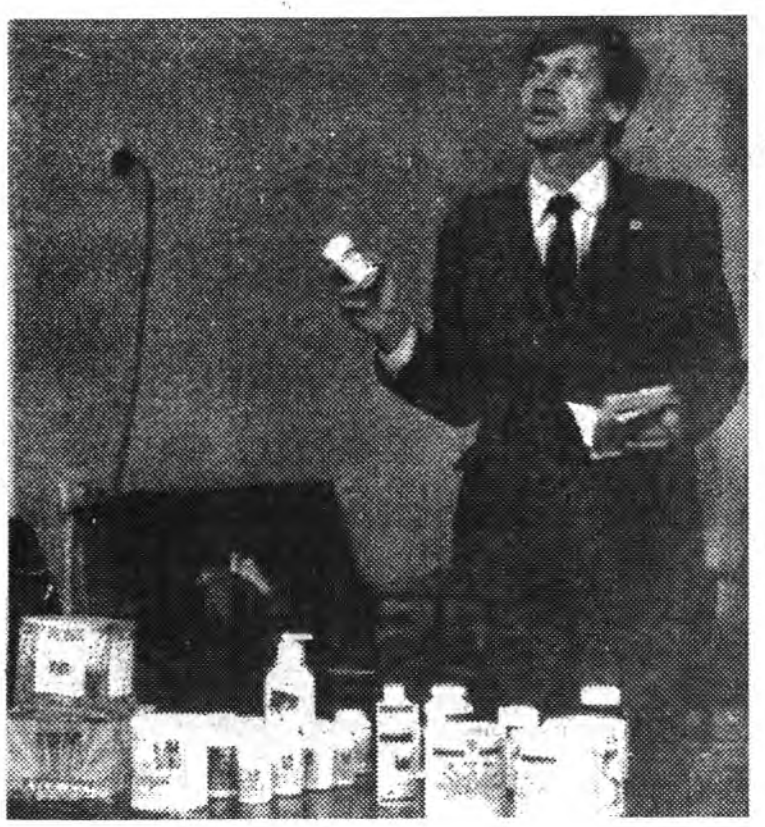

ХЭРЭГТЭЙШЬЕ hАА, ҮНЭТЭЙ

Улаан-Удын Ленинэй үйлсөөр оршодог хотын библиотекэдэ хүнэй бэе махабадта тон хэрэгтэй витаминуудтай, хүсэ тэнхээ нэмээдэг шанартай биоэнергетическэ тэжээл болодог зүйлнүүдэй выставкэ үнгэрбэ. Гол түлэб американ "Эмрион" компаниин продукци мэргэжэлтэдэй анхаралда дурадхагдаа. Компаниин продукциие СНГ-гэй оронуудта тараадаг ("Маркетингын агент" гэжэ нэрэтэй) "Нутриплюс" компани болоно. Энэл компаниин дистрибьютер (түлөөлэгшэ) Владимир Георгиевич Шалаев сугларhан мэргэжэлтэдые биоэнергетическэ тэжээл болодог шэнэ комплекснуудтай тодорхойгоор танилсуулаа.

- Эдэ бүхы танда дурадхагдаhан зүйлнүүд эм бэшэ гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Хүнэй бэедэ тон хэрэгтэй нэмэлтэ тэжээл гэжэ тэдэниие нэрлэхэ байнаб. Тиихэдэ эдэмнай юрын синтетическэ витаминууд бэшэ, харин байгаалиин ургамал ногоонhоо, ан амитадhаа абтажа, тусхайгаар буйлуулагдаhан зүйлнүүд болоно. Жэшээнь, энэ "Лицетин" гэhэн зүйл соя ургамалhаа хэгдээд, хүнэй уураг тархиин элдэб үбшэниие (склероз) аргалхада туhатай юм. Али гэбэл, "Артишок" гэhэн тэжээл абаад үзэе. Энэ зүйл 40 гараhан зоной тэнхээ тамирта ехэ hайн нүлөөтэй. Хүйтэнэй шангархада, жэшээнь, грипп болон уушханай хадхаляа үбшэнhөө hэргылхын тула "Эхинацея", "Эхинголд" комплекснуудые хэрэглэхэдэ аша туhатай. "Хербал Из", "Лактоза Солюшн", "Флорадофилус" мэтын зүйлнүүд хүнэй бэеhээ хорото токсинуудые газаашань гаргадаг, гэдэhэ доторто ехэ туha болодог зүйлнүүд юм,-гэхэ мэтээр оло олон комплекснуудтухай тэрэ хөөрэбэ.

Элдэб үрэ жэмэс. эм домтой ургамал, модо, ногоо хэрэглэhэн нэмэлтэ тэжээлнүүд олоор дурадхагдаа. Хүнэй нервэнүүдтэ тэжээл үгэдэг, аллерги үбшэнтэй, элдэб хабдарнуудтай тэмсэхэдэ аша туhатай зүйлнүүд байгаа. Эхэнэрнүүдтэ, диабет үбшэнтэндэ, наhажаал зондо хэрэгтэй комплекснууд сугларагшадые hонирхуулаа hэн. Гартаа барижа үзэхэдэ, аятай зохид амhартануудтай, хүнэй анхаралые даб гэhээр татаха үнгэтэ гоё зурагуудтай юм.

Хүнэй бэе тэжээн заhадаг комплекснууд hаяын сагта ниислэл хотын аптекэнүүдтэ, коммерческэ магазинуудташье бии болохо. Сэнгүүдынь үнэтэйл юм байна гэжэ hанагдаа hэн. Мүнөөнэй сагта, юрын гэхээр эм домой үнэтэй болоод байхада, иимэ түхэлэй комплекснуудые абаха аргатайшуул үсөөн лэ ха даа...

Г. САМБЯЛОВАЙ фототекст.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: выставкын үедэ.

БАГШАНАРАЙ СЕМИНАР

Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институтда хотын буряад хэлэнэй, литературын багшанарай семинар үнгэрөө. Хоёр үдэрэй семинарта тус предмедэй хүгжэлтэ тухай олон hанамжа бодолнууд хэлэгдэбэ.

Ноябриин 23-да буряад хэлэнэй, литературын багшанарай республиканска конференци болохо юм. Тэрээндэ хотын багшанар эдэбхитэйгээр бэлдэжэ, түрүү дүй дүршэлөө халан абаха, танилсаха, hанамжануудаараа хубаалдахаар түсэблэнэ.

Е. ЦЫБЕНОВА.

Улаан-Удэ хотын түбэй дэлгүүр дээрэ манай корреспондент Т. Нимбуев **наймаашан Татьяна Ивановна Зугдырова** (таамагшье нэрэ байhан байжа болохо) **гэгшэтэй хөөрэлдөөд, хөөрөөень дурадхана.**

- Би өөрөө хүдөөдэ түрэhэн, тэндэ ехэ болоhон, удаань Улаан-Удын багшанарай училищи ажал баhал тиимэрхүү болоно. Зүгөөр би холо ябаха аргагүй хадаа ондоо хүнүүдэй асарhан юумэ абаад, дам худалдадагби.

Сагай ошохо тума намдал адлаар хоолойгоо тэжээдэг зон олошорно. Предприяти, ажахынуудай захиргаанай түлбэригүй амаралтада удаан болзороор гаргажархихадань, саг

ДЭЛГҮҮРЭЙ "БУГУУЛИ"

дүүргээд, эндээ хүдэлхэеэ үлэhэн, гэр айл болоhон намтартайб. Хоёр басагатайб. Нүхэрhөө наланхайб. Энээгээр гайхуулхаяа, хайрлуулхаяа hананагүйб. Хоюуланаймнай гэм гэхэ гү, иимэ хубитай зон байгаа юм бээбди.

Мэргэжэhэн ажалдаа дуратайб. Зүгөөр иимэ сагай болошоходо, яахабши? Багшанарай салин бага байхаhаа гадна олон hараар удааруулагдана. Тиимэhээ хоёр үхибүү дахуулhан ганса эхэнэрэй ажамидарха аргагүйе арhан соомни ороошьегүйгөөр тухайлхаар ааб даа.

Анханhаа хонжоо наймаанда дуратай хүн бэшэб. Ушар тиимэhээ энэ ажалда дүршэжэ ядажа зобогдоо, түрүүшэгээр улайха, сайхашье саг яhала үзэгдөө. Олон үхибүүдтэ ном hургаал заажа байhан хүн аад, борсо-сорсо юумэ худалдажа байхадаа, хуниие мэхэлжэ байhандал сэдьхэлдэм hанагдагша бэлэй. "Нохой хамартаа хүрэхэдөө уhаша" гэдэг. Бишье яhала дадажа, эшэхэеэ болижо байнхайб.

Ажал хадаал ажал. Хамаг юумэндэ арга дүрэ хэрэгтэй. Урдань наймаалагшын хүдэлмэри сэгнэдэг сэгнэлтэмни тон буруу байгаа гэжэ ойлгооб. Өөртөө байhан эд товарта сэн ехээр нэмээжэ баяжахаб гэжэ огто hаналтагүй, өөрыгөө зобоохоhоо ондоо юумэ байхагүй. Үбэлэй хүйтэндэ даараад, зунай халуунда зутараад, урма зоригоо хухараад лэ hула hалахаш.

Худалдан абагшадтаа энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандаха, туhалха гэешэ тон шухала. Зондо хэрэгтэй эд оложо асархаhаа, хүнэй абажа боломоор сэн табихаhаа гадна анхаруулха гээшэ ехэ удхатай. "Шоно хулөороо хоолойгоо тэжээдэг" гэдэг. Бидэнэйшье зуура талаан туршаха hанаатайшуул яашахаб? Гансата гуйраншалхаяа гарашаха бэшэ ха юм даа.

Саг үргэлжэ асарагдажа байдаг юумэнүүдэй эндэмнай элбэгжэжэ, зоной садхалдижа, худалдадаг юумэнэймнай үнэеэ унажа байхадань, асардаг зомнай гүрэнэй хилэнүүдые дабалгын түлбэри ехэ болоо, өөрсэ янзын тонуул дээрмэдэлгэдэ, рэкедтэ оронобди гэхэшэлэн элдэб шалтаг баряад сэнгээ нэмээнэ. Маанад мэтын жэжэ наймаанай олзо олохонь хүшэр болоно.

Шууюур дээрэ ерээд харахада, худалдан абагшад олон гү, али наймаашад гү гээд харабалтнай, наймаашадынь олон шэнгеэр харагдаха. Нэгэ худалдан абагшада нэгэ магазин, хоёр киоск, 15-20 жэжэ наймаашад болошоходонь, ябаган наймаашадай хоолойдо "бугуули" углаhантай адли болоно ха юм.

Үшөө "хөөлэнтиинүүдэй унтахагүйн тулада сурхайнууд гүйлдэдэг" гэдэг. Ямар нэгэн ушараар налогой инспекци, налогой полицитай, "зууралдаа" гээшэ hаа, наhа үеэрээ диилэжэ түлэхын аргагүй ялада унахаш.

Иигэжэ үбэлдөө даараа, зундаа халуудаагүй hаа, үхибүүдэйнгээ саад, гэр байрынгаа түлбэри юугээр түлэхэ болонобиб?

Гэбэшье гүрэн түрын дэмжэлгэгүй, дурлаhан мэргэжэлээрээ худэлхэ аргагүй болоhондоо бидэ гэмтэй бэшэбди. Холын хараагүй, харин үдэр үдэрэйнгөө талаан хаража ябахада хүнгэн бэшэ. Үхибүүдэймни хуби заяан ямараар эрьехэб гэжэ hанахадаа, досоомни харалдаг, сэдьхэлни угаа зободог даа.

Ивалгаhаа мэдээсэнэ

...ҮНДЭ ХҮҮГЭДЭЙ СААД ХААГДААБ?

...аймагай Калёново hууринай хүүгэдэй ...гэжэ саад хоёрдохи hараа хаалгатай ...ямар ушарhаа болооб гэхэдэ, эндэхи ...ийнгээ түлөө түлэхэ мүнгэгүй дээрэhээ ...гэд саад руу харгылхаяа болибо ха

...хүндэ сагта хүдөөгэйхидтэ нэгэ ...өө 70 мянган түхэриг hарадаа түлэжэ ...гэн хаана байнаб? Теэд хүүгэдэй ...эды соо хаалгаатай байхаб даа, ...ижэ классуудые бии болгохо гү, али 6 ...ибүүдые байлгаад, hургахаар ...Эдэ бүгэдэ асуудалые аймагай ...тэндэхи эрдэм hуралсалай таhаг ...дхэхэ ёнотой.

...байдал гансашье Калёноводо бэшэ, ...ютагуудта үзэгдэжэл байhаниинь

...ИНАРНУУДАЙ АЖАЛ ЕХЭ

...убшэн аймаг соомнай тараhан гэжэ мэдэнэбди. Илангаяа Тапхар, Дээдэ-Ивалга нютагуудай малнууд энэ үбшэндэ олоор нэрбэгдэhэн, тиимэhээ тэндэхи ветеринарнуудай хэхэ ажалынь нэмэжэ, ветеринарна врач Д. П. Цыреновэй хүтэлбэри доро малай эмшэд эдэ үдэрнүүдтэ шэнжэлэлгэ хэнэ, энэ муухай үбшэнтэй тэмсэнэ. Даба Пурбуевичай хэлэhээр, иигээд тэрэ үбшэнhөө абтаhан хорюулга (карантин) болюулагдахань.

hүүлээрнь ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд чума үбшэнhөө hэргылгын вакцинаци гахайнуудта хэжэ эхилхэ юм. Хажуугаарнь эдэ мэргэжэлтэдэй hанаагаа зобохо юумэн гэхэдэ, хони, үхэрнүүдтээ маажуур үбшэ ехээр hүжэрөөхэгүйе оролдонод. Ветеринарнууд мүнөө Тапхар hууринай үхэр малые маажуурhаа эмшэлнэ.

Газаа хүйтэрхэ бүри үхэр малай дунда гельминтоз гэжэ хүйтэндэ даараhан малай үбшэн hүжэржэ эхилээ.

Р. ШОЙБОНОВ.
Ивалга тосхон.

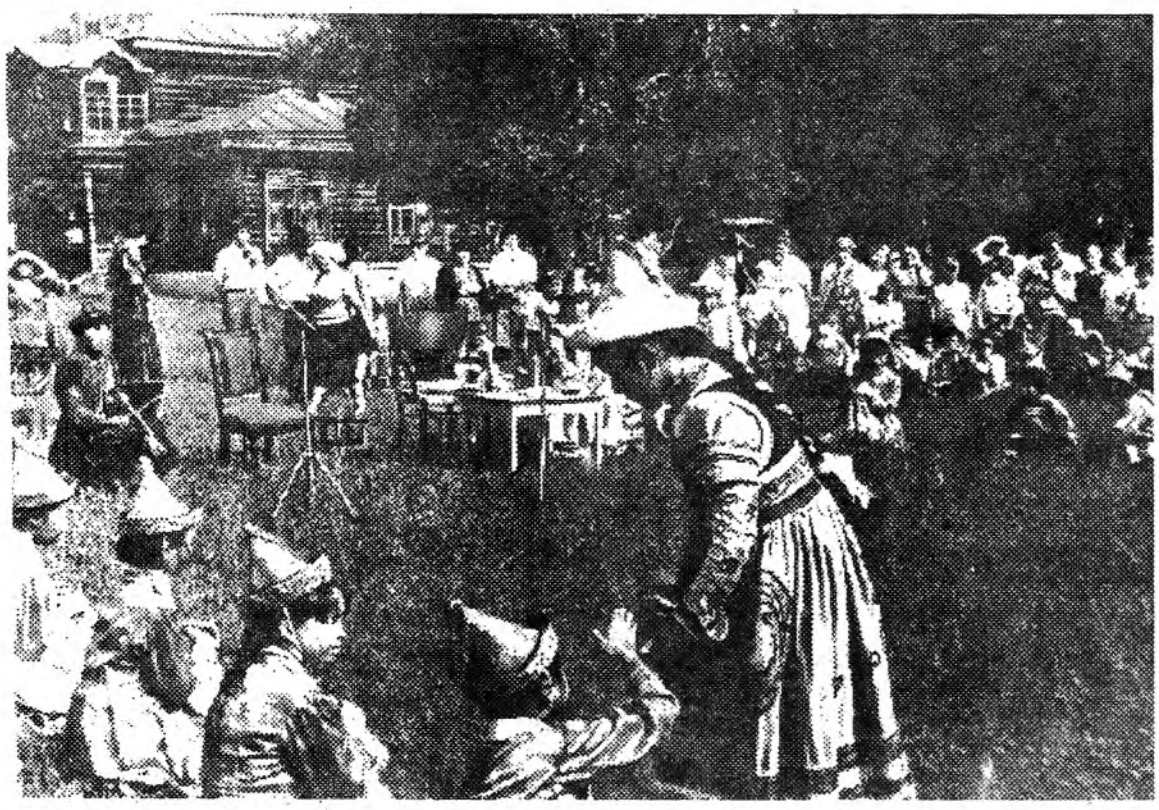

гарбалаар, Буряад орондо ажаһуудаг арадуудай соёлоор бэлдэһэн хүдэлмэри-рефератуудые үндэрөөр сэгнээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Гүнзэгы удхатай иимэ ажал хэбэшье, буряад хэлэндээ хүжүүншэг байһаниинь эли һэн...

"Гэсэрэй газар дайдада" гэһэн экспедициин дүнгүүдээр хүүгэд альбом-эстафетэ бэлдэхэ ёһотой байгаа. Ниислэл хотын һургуулинууд хамтаржа, видеофильмтэй һонин альбом дурадхаһан гээшэ. Гадна хүүгэдэй гар урлалай, уран бэлигэй конкурсдо 19-дэхи һургуулиин шабинарай Гэсэртэ зорюулан нэхэһэн гобеленүүд һайшаагдажа, шангай 3-дахи һуури эзэлээ бэлэй.

29-дэхи буряад гимназиин һурагша Долсон Ешеевагай бэлигые тэмдэглэмээр. Энэ басаган хуур дээрэ наадажа, "Гэсэрэй угталгые" түүрээгээ. Гадна багша Нина Токтохоевна Артугаевагай үгэ дээрэ өөрөө буряад даялгаар дуу зохёогоод дуулаһан юм:

Ага, Яруына, Хориин нюрууда
Агта жолоогой түбэрөөн

Үндэһэн соёлоо һэргээе!

"УГАЙНГАА БАЯЛИГ АЛДААГҮЙ АРАДНИ..."

...Зүлгэ ногоон дээрэ дүхэриглэн һууһан хүбүүд, басагадые буряад дэгэлтэй басаган санзайгаар утан арюудхаба. Ирагуу гоё буряад хүгжэм зэдэлнэ. Набтар шэрээ дээрэ сагаан эдеэнэй дээжэ табигданхай. Морин хуур бариһан басаган орожо ерэнэ. Хүүгэд тэрээндэ хандажа:

- Долсон абгай, үльгэрөө түүрээжэ үгыт даа, - гэжэ гуйна.

Улаан-Үдын 29-дэхи буряад гимназиин һурагша Долсон Ешеева "Гэсэрэй угталгые" түүрээбэ. Гэнтэ тэнгэриин дуун наяржа, хоолоо моридой түбэрөөн дуулдана. Тиигээд Гэсэр хаан харуулшадтайгаа орожо ерэхэ юм. Гурбан һайхан хатанарынь сэнхир хадагаар, сагаан эдеэгээр уттажа абана. Сэржэм үргөөд, сагаан эдеэнһээ хүртэһэн Гэсэр амаржа һууба. Гоё дэгэлтэй басагад дүхэригэй дунда гаража, угталгын хатар гүйсэдхэбэ. Зугаа наадан дэлгэржэ, үбгэдэй һайхан үреэлэй үгэнүүдээр дүүрэнэ...

Улаан-Үдэ хотын 29-дэхи буряад гимназиин, 19-дэхи, 32-дохи, 35-дахи һургуулинуудай шабинар иимэ хамтын программа "Гэсэрэй" 1000 жэлэй ойн үедэ үнгэрһэн хүүгэдэй этнографическа һайндэртэ харуулаа һэн. Артугаева Нина Токтохоевна, Цымжитова Дарима Нимбуевна, Людмила Хамагаева Фердинандовна багшанар энэ нааданай сценари зохёогоод, хүүгэдые һургаһан юм. Эдэнэрэй хүмүүжэмэлнүүд хүүгэдэй һайндэрэй бүхы мүрысөөнүүдтэ хабаадаа.

- 19-дэхи һургуулиин шаби Аюр Цыбиков үльгэршэд тухай мэдэхэ, хөөрэхэ конкурсдо 3-дахи һуури эзэлбэ. Энэл һургуулиин Света Буянтуева Буряад орондо ажаһуудаг арадуудай соёлой талаар харилсаануд тухай реферат дурадхажа, жюрин зүгһөө дипломоор шагнагдаһан байна, - гэжэ Нина Токтохоевна Артугаева хөөрэбэ. - Манай 29-дэхи буряад гимназиин хүбүүд, басагад бүхы конкурснуудта хабаадажа, хүдөөгэй буряад хэлэтэй хүүгэдһээ хойнотохогүй гэжэ яһала оролдоо, Долсон Ешеева, Дарик Цымжитов, Эржена Аюшеева, Ксеня Степанова, Зоригто Аюшеев гэгшэд оюун бэлигтэй хүүгэд юм даа.

Уг удамаа мэдэхэ конкурсдо ниислэл хотын хэдэн һургуулинуудай түлөөлэгшэдэй харюусажа байхые шагнаа һэм. Жэшээнь, 7-дохи классай Зоригто Аюшеев (29-дэхи буряад гимназиин) өөрынгөө угай 9 үе мэдэдэг байба. 1780-яад онуудаар Одон гэжэ хальбин угай элинсэгынь Агын үргэн тала дайдаар адуу малаа адуулан, нүүдэл зоной байдалһаа һуурижанги һуудалда орохон гэхэ. "Одонһоо - Бадма, Бадмаһаа - Жамсаран..." гэжэ бултыень тоб байса нэрлээд, эрхим ажалаараа, бэлиг талаангаараа зоной дунда хүндэтэй болохон үбгэ эсэгээ, абганараа хүбүүхэн нэрлэхэ юм.

32-дохи һургуулиин шаби Максим Трусков Мольхидо тоонтотой баруун буряад уг гарбалайнгаа 5 үе тоолобо. Үнгэрһэн зуун жэлэй тэн багаар элинсэгүүдынь ородуудай баалалтаар хэрээһэ зүүһэн түүхэтэй. Совет засагай үедэ үбгэ өсэгэнь "нюдарган" гэжэ гэмнэгдээд, сүлэгдэһэн байна. Уг гарбалайнгаа ехэ һонин түүхые энээхэн хүбүүнэй ородоор хөөрэһэниинь лэ харамтайл даа...

Жюрин бүридэлдэ орохон эрдэмтэд 29-дэхи буряад гимназиин, 19-дэхи, 32-дохи һургуулинуудай шабинарай үльгэрэй удха болон түүхээр, уг соогуур,
һалхинай һэбшээндэ намилзаба дайдаар,
һайндэрэй һүлдэ - Гэсэрэй туг, Гэсэрэй туг.
Сэлэнгэ, Мухар-Шэбэрэй хүрьһэн дээрэ
Сагай эрьесые жэлнүүдээр хубаан,
Сэсэглэн ногоорһон Буряад дайдада
Сасаглан намилзаа Гэсэрэй туг, Гэсэрэй туг.
Үльгэртэ дайдымни дэбисхэр дээрэ
Угайнгаа баялиг алдаагүй арадни,
Үреэлэй һайханиие мартаагүй уладнай
Угтан абыт даа Гэсэрэй туг, Гэсэрэй туг!

Гэсэрэй һүлдэ туг иимэ олон басагад, хүбүүдэй уттан абажа байгаа сагта арадаймнай уг үндэһэн залгагдаха, угай баялиг хосорон мартагдахагүй гэжэ найдагдана.

Т. САМБЯЛОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Удын һургуулинуудай шабинар наадаяа харуулна.

Г. САМБЯЛОВАЙ фото.

АГАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

АФГАНЕЦАЙ ДУРАСХААЛД

Ага тосхондо Афганиста дайнда хабаадаһан хүбүү дунда элдэб хэмжээ ябуулга хирэ болоод лэ үнгэргэд Тэдэнэр хододоо окру ниитын-политиче ажабайдалда хабаадалсадаг

Һая эндэ тэрэ холын түр болохон байлдаа баатарлигаар унаһан хүбүүн Никон Комогор дурасхаалай шангай т футболоор мүрысөөн үнг Тэндэ районой хүү һургуулинуудай табан ко хабаадаа. Согто-Хангил Орловско, Агын 1-дэхи һургуулиин шамбайшуу тэрээн гулалдажа, АСШ хүбүүд түрүү һуурида г Хоёрдохи һуурие Орловскын, гурбадахие Хангилай футболистнуудэ

Һүүлэй үедэ Агын окр футболоор мүрысөө дэлгэржэ эхилэнхэй.

ШОНОНУУ ОЛООР ҮДЭ

- Шоно олон болоо гэжэ газар газ хөөрэлдэнэ.

- Үнэхөөрөөл эдэ арьс үдэшөөд, мал адуунда хорёо руу добтолдог бол байна. Энэ жэл Аргал хонишод олохон м тэдээндэ бажуулгаа. Б Дондогой 60 гаран х гарзада ороо, нүгөө нүг 20 толгой эдюулээ. ушарнууд бусад нютагу илангаяа ой модотой га олоор үзэгдэнэ.

Эндэ тээсгэн харуулшан Д. Бабуев хүнтэй һэжэглэмээр тохёолдоо. Өөрынгөө харахаяа ошоод, ороо тэндэ байһан нэгэ гэртэ хонохоёо о ябатарнь, гэнтэ ар шононууд улилдан, д ябаба. Бууса хүр моринойнгоо эмээл үүдэндэ дүтэхэн аваржа амарха гэжэ байха үнөөхи гарюуһануу ерээд, гэртэ дүтэ мүл ябаба. Тиихэдэнь һ харанхы руу буудажа Ойро зуура абяа ани хэбэртэй байһан уданшьегүй улилдаан Тиигээд бүхэли һуни тойрожо хонобо Гарюуһантай тэмс болоол.

Ц. ГОНГ

Элдэб һонин

ЛАПШАА БОЛГОБО

Малайзида ажаһуудаг 24-тэй Квайнг Саттах энэ болотороо амиды могой хаража үзөөгүй байһан юм. Кванг эдеэ шанагшадай орлогшоор ажалладаг байгаа. Тиихэдээ Келайга хотодо оршодог ресторанда асарагдаһан мяха абажа, шанаха болоторнь бэлдэдэг байһан юм.

- Би одоо гайхаһандаа сигаретээ залгижархин алдабаб. Кузов дээрэ гараһан Кванг шанга гэгшээр хашхараад, хэнтэйшьеб носолдохон шэнги болоо бшуу. Шууяаень дуулахада, арбаад зоной тэмсэжэ байһандал һанагдаа һэн, - гэжэ жолоошон һүүлдэнь хөөрөө бэлэй, - Зүгөөр хониной мяхан добтолоо бэшэ ха гэжэ гансата һанаа һэм.

Һүүлдэ элирхэдээ, машина дээрэнь томо гэгшын могой - удав байжа байгаа юм ха. Саттах тэрээниие тон жэжэхэнүүд хүсөөгүүд болоторнь томо хутагаараа сабшажархиһан байба.

ЭРЭ ТАХЯА СҮҮДЛҮҮЛБЭ

Һая олон зониие суглуулжа, Копенгагенда эрэ тахяае саазалба. Тиихэдээ Копенгаген хотын засагаархидай юрэ бусын тогтоол урдаа бариба. Датчануудай гэрэй элдэб шубуудта дуратай байһаниие харааде абажа, үглөөнэй 7 часаа урид эрэ тахяануд абяа гараха ёһогүй гэжэ тогтоогоо. Хазагайруулагшад заабол хэһээгдэхэ гэһэн байха юм.

Копенгагенда яһала шэмээгүй болоо. Зүгөөр Крислин Кройлиин Абель гэжэ эрэ тахяа эртэ үглөөгүүр балкон дээрээ гараад, шадал соогоо хашхаржа захалдаг һэн. Тиигэжэ ами наһаяа алдаба бшуу. Гайхалтайл хэһээлтэ байна даа...

(Хэблэлһээ абтаба).

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительст

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), ПИМАЕВ П. И. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., ПИНТАЕВ В. И. (хэблэлэй директор), РИНЧИНОВ С.Д. (редакторай орлогшо), САМБЯЛОВА Т.В.

Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилиин үйлсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 4327. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

Буряад Республикын республиканска типографида газетэ хэблэгдээ. Директорэйнь телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ №214.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмный - 2-54-54, редакторай орлогшонорой - 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариадай - 2-60-91, таһ ниитын-политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон һургуулинуудай - 2- (даагшань), 2-57-63, олониитын хүдэлмэриин ба мэдээсэлэй - 2-54-93, (даагшань), 2-24-05, 2-69-58; орнуулгын - 2-67-81; корректорнуудэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. корреспондентнүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

" Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-67-95, 2-67-05.